

نہال

گزیده های این شماره:

- برگه های ویژه کودکان

- ویژه نوجوانان:

مردی سوار بر شیر

تمرینات آموزش زبان

جوانه ها

ماهی گک سیاه

بیابید شطرنج بیاموزیم

افغانستان از گذشته دور تا ...

دموکریٹ

و ...

- ویژه بزرگسالان:

درست بنویسیم

مقدمه بی بر ضرورت فراگیری زبان مادری

برزخ غربت و مشکلات زبانی ما

سوگ در کودکان

گزارشها و پیامها

فصلنامه برون مرزی کودکان و نوجوانان افغانستان (آموزشی و معلوماتی)

نشریه بنگال و پرايش شاهمامه هالند

شماره سوم، سال اول، تابستان ۱۳۸۴ خورشیدی برابر به جولای ۲۰۰۵ مسیحی

یادداشت اداره:

سلامی به گوارایی نسیم فنک، به صراحت آب سرد و به صفایی سایه های چنار را در ین تابستان به نهالان و نهال دوستان تقدیم میکنیم. اینک فصلنامه تان، سومین شماره اش را در دومین موسم سال پیشکش شما عزیزان میکند تا با شما و همیاری های دوستانه تان بستر گسترده باور های بزرگ مان باشیم؛ باور هایی که هر دم حضور حامیان پربار، پر علاقه و بردبار را تبلیل میکند.

مژده میدهیم که چندی پیش نهال قوت و گرمایی از همین دست را با

اقتدار دریافت کرده است. استاد لطیف ناظمی شصیت دانشمند و دانش دوست، نهال کوچک را با نبشته هایشان استواری خواهند آموخت و در همین شماره از آن گرانترین آموزش ها "به بهانه آغاز" برگ های با ارزشی داریم. همپنان سایه پر شکوه بزرگ اندیش دگری، آقای سالار عزیزپور و دستان هنر آفرین نقاش ورزیده آقای ابوبکر ایوبی را کنار نهال داشته ایم.

با همپنان متکا، نه دگر فقط امیدوار بلکه با اطمینان و استوار وعده میدهیم که این مجموعه، خواندنی ترین اوراق روزانه خانواده های افغان خواهد بود تا به کوچکتر هایشان نه تنها زبان شیرین فارسی دری بیاموزند و آنها را با فرهنگ، تاریخ و جغرافیای کشور محبوبشان بیشتر آشنا سازند، بلکه با این مجله، مثال محبت، مردم دوستی و میهن پرستی هموطنان شان باشند که دست به دست هم در غربت و آواره گی و درد های بیشمارش هنوز همیشه مادر میهن و زبانش را گرمی و زنده میدارند.

با دارد در همین شروع از فرستنده های نامه ها و نبشته های بیشمار رسیده به دفتر نهال قدردانی کرده وعده اجرا و تحقق توصیه ها و تذکار هایشانرا تا حد امکان بدهیم و اضافه میکنیم که نهال را برای سنین و سویه های مختلف در نظر گرفته ایم. درست است که خواندن نبشته های طولانی برای کودکان خسته کن میباشد، ولی میشود از این دست داشته ها در وقفه های مناسب به کودکان بازگویی شود تا باشد در زمینه آشنایی آنها با آواز ها و سافتار جملات و اندیشیدن با این زبان، کمک کند. چه همانگونه که بار بار ذکر کردیده، راستا و هدف این کاهنامه همان آرمان بزرگ همه ماست و "همیشه درخشان نگهداشتن زبان و فرهنگ مقبول ما" با یاد دهی اش به فرزندان مان!

هیئت تحریر

Nehal An Educational & Informational Quarter Magazine for Afghan Children Abroad License Holder: SHAHMOAMA (Afghan Publication Center in Holland) Editor in Chief: Manizha Naderi Assistants: Eqlima Paryan & A. Faqiri www.shahmoama.4t.com E-mail: shahmoama@yahoo.com shahmoama@hotmail.com Mobile: 31(0)641375638	وجه اشتراک سالانه: - در هالند با مصارف پستی ۱۵ یورو قیمت تک شماره ۳ یورو - در خارج از هالند ۱۲ یورو (مصارف پستی بدوش اشتراک کننده است) مراکز تماس برای بدست آوردن نشریه در بازار بیفروایک: Hanif Bakhtari Zaal 35, Shop#35028 Tel.0653899931 Z. Patan, #617, Zaal 25 Tel. 0626754900 و یا بنگاه نشراتی "شاهمامه" شماره بانکی: Stg. Shahmoama (Centrum voor Grafische Vormgeving) Giro: 2997637 Postbank	نهال فصلنامه برون مرزی کودکان و نوجوانان افغانستان (نشریه آموزشی و معلوماتی) صاحب امتیاز، ویرایش و چاپ: بنگاه نشراتی "شاهمامه"، هالند مدیر مسوول: منیره نادری همکاران: اقلیما پریان و ع. فقیری هیئت تحریر در ویرایش مطالب خود را آزاد میداند. مسئولیت محتوی مطالب به دوش نویسنده گان است. چاپ صفحات نهال با حفظ نام مجله و امتیاز به بنگاه "شاهمامه" در هر نشریه آزاد است.

بیایید فارسی بیاموزیم

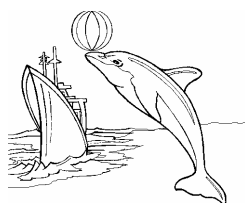
د درخت درخت

د خالده خالده

د دلفین دلفین

ر انار انار

ر شتر شتر

ر رازق رازق

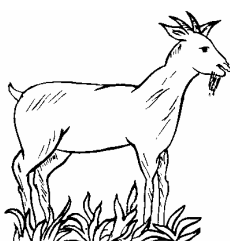

ز بز بز

ز زردک

ز گاز گاز

و ورزش

و چوکی چوکی

و گاو گاو

د

درخت

ر

رازق

ز

زردک

و

ورزش

- چهار صدای حرفهای **د ز و ر** را در ستونهای اول بنویسید و در شکل دوم موقعیت آنها را نظر به کلمات داده شده واضح سازید.

د

دامن	رادیو	دین	زنده
دندان	درد	درخت	دست
دشمن	دختر	دکمه	دنیا
دیگ	دیدن	دل	دیوانه

Diagram showing a central oval with arrows pointing to it from four boxes on the left and four boxes on the right, representing the placement of the letter 'د' in the words.

ر

رادیو	رازق	درس	حرام
رفتن	رقم	رقص	رگ
رُخ	رُخشانه	رُب	رُباعی
ریگ	عارف	آرزو	برش

Diagram showing a central oval with arrows pointing to it from four boxes on the left and four boxes on the right, representing the placement of the letter 'ر' in the words.

و

خورد	چاقو	خوش	خوب
وَقْت	وَزَن	ثَرَوَت	وَطَن
بَرَوُت	مَوْش	نَوُر	دَوُر
وَداع	ویدا	رونده	روش

Diagram showing a central oval with arrows pointing to it from four boxes on the left and four boxes on the right, representing the placement of the letter 'و' in the words.

ز

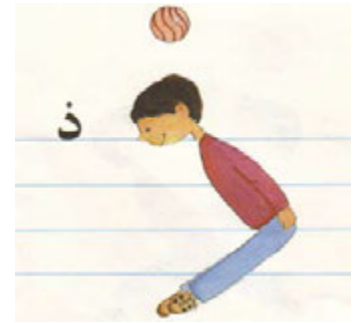
روز	هزار	مزدور	بازی
زَرافه	زَمین	زَخَم	زَن
توازن	زُهره	بزرگ	زود
زنده	زلزله	زراعت	زمستان

Diagram showing a central oval with arrows pointing to it from four boxes on the left and four boxes on the right, representing the placement of the letter 'ز' in the words.

بازی با حرف ها

انتخاب از کتاب "بنشین پاشو، الف ب"
طرح از: اسد الله بینا خواهی

کودکان دوست داشتنی، در شماره های گذشته شما آموختید که حرف های (ا، ب، پ، ت، ج، ح، د، ر، ژ، س، ص، ف، ک، م، ن، و، ی) را چگونه با حرکات نشان دهید. در این شماره حرف های دیگری برای شما داریم و بعد از آموختن آنها، در کلمه های زیر نشان دهید که کدام حرف ها را در درس های گذشته خواندید و کدام حرف ها را در این درس یاد گرفتید.

دور ( ) دست ( ) توپ ( ) ژاله ( ) شهر ( ) ثمر ( ) قد ( )

شیر ( ) ظاهر ( ) علم ( ) وداع ( ) زنده ( ) چشم ( ) بازی ( )

ذره ( ) صبح ( ) تابستان ( ) وطن ( ) فرش ( ) وعده ( ) معده ( )

قفس ( ) چاق ( ) لقمه ( ) لفظ ( ) ظالم ( ) گرم ( ) قهر ( )

دوست ( ) کودک ( ) بچه ( ) مثل ( ) قلم ( ) صندوق ( ) زیبا ( )

ماجرای احمد و نی نی گک

نویسنده: نیره توکلی تصویر گر: مهرنوش معصومیان

یادداشت: زبان و عبارتهای این قصه بنا بر استفاده واژه های محلی فارسی ایرانی، به فارسی دری برگردانده شده است.

۲- نی نی گک که به خانه آمد، احمد بسیار خوشحال شد، دوید تا او را ببیند و سلام کند. تمام سامان های بازی خود را برایش آورد.

۱- بعد از چند ماه، بالاخره یک روز پدر، مادر را به شفاخانه برد. مادر دو روز در شفاخانه ماند. احمد بسیار پشت مادرش دق شده بود. پدرش برایش گفت که فردا، مادر و نی نی گک به خانه می آیند.

۳- مادر، نی نی گک را به تختش خوابانید و احمد را بغل کرده و بوسید.

۴- دوستان به دیدن نی نی گک می آمدند و تحفه می آوردند. عمه جان که آمد، گفت: "سارا گک مقبولک کجاست؟" خاله جان گفت: "ببینید، او مقبولتر است..." مادر گیش را قطع کرد و گفت: "عمه جان، احمد جان هم مقبول است و هم کلانتر، او را ببینید."

۶- مادر نی نی گک را زیاد ناز نمیداد، مگر برایش شیرمیداد، لباسش را تبدیل میکرد و با قاشق او را غذا میداد.

۵- احمد به چوکی بالا شد و خود را نشان میداد. همه طرف او دیدند. خاله جان گفت: "احمد ترا بسیار دوست داریم. چرا آنجا بالا شدی؟ می افتی!"

۸- پدر میگفت: "من پسر را زیاد دوست دارم. هر وقت او را به گردش میبرم."

۷- نی نی گک در روی خانه چارغوک میکرد، حرفهای بی معنی می زد و موی احمد را کش میکرد. سامان بازی احمد را اینسو و آنسو می انداخت و هرچیز را به دهنش میزد.

۱۰- احمد هم مانند خواهرکش به چارغوک شروع کرد. گپ نمی زد و فقط "ا، ب، بو" میگفت.

۹- احمد خوش نداشت که همه نی نی گک را ناز بدهند، چون او بسیار گریه میکرد.

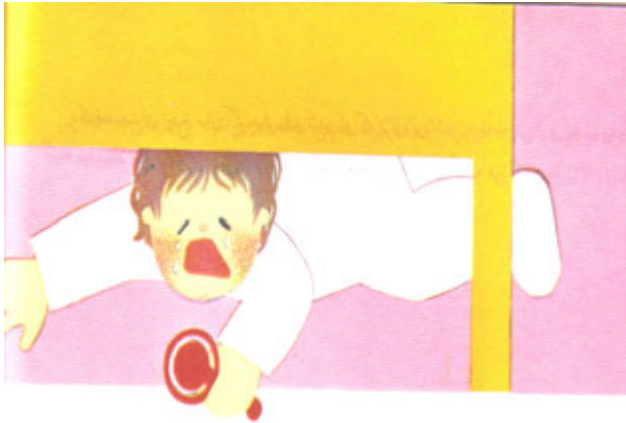

۱۱- وقتی با مادرش به بازار میرفت، میخواست در ریکشای خواهرک بنشیند.

هیچکس از کارهای احمد خوش نبود. مادر میگفت: "حالا تو بزرگ شده ای، باید راه رفتن را باید به خواهرت یاد بدهی، نه اینکه خودت هم به بغل من بیایی."

یک روز احمد و سارا گک در اتاق تنها بودند و مادر در آشپزخانه نان تیار می کرد. پدر هنوز از کار نیامده بود. یک بار صدای جیغ سارا بلند شد. او برای گرفتن سامان بازی زیر تخت رفته بود و همانجا بند مانده بود.

۱۲- احمد میدانست که اگر سارا را کمک کند، مادرش خوش می شود. با مهربانی گفت: "انترس سارا جان، حالا نجاتت میدهم." بعد پا های سارا را گرفت و او را آرام از زیر تخت بیرون کرد.

۱۴- مادرش که صدای سارا را شنید، به زودی به اتاق آمد و دید که احمد خواهرکش را کمک کرده است. با خوشحالی برای احمد گفت: "آفرین پسر، تو حالا کلان شده ای، میتوانی خواهرکت را کمک کنی."

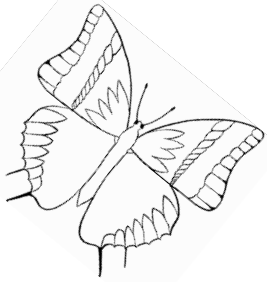
۱۳- گریه سارا تمام شد و شروع به خنده و بازی کرد. مثل این بود که از برادرکش تشکر میکرد. احمد فهمید که از خواهرکش بزرگتر است و تمام کار ها را نسبت به سارا خوبتر انجام داده میتواند.

۱۵- احمد دیگر فهمیده بود که کلان شده است، مانند خواهرش رفتار نمیکرد، همه او را دوست داشتند، با خود میگفت: "چه خوبست که آدم یک خواهر کوچک داشته باشد و او را کمک کند."

چشمه های آبی

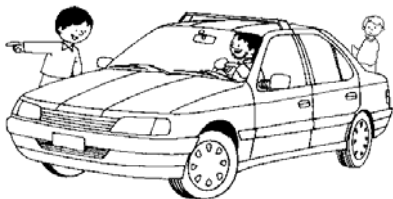

از جعفر ابراهیمی "شاهد"
انتخاب از مجموعه "مثل یاس"

شاپرک آمد کنار پنجره
روی شیشه،
مثل برگی دیده شد
دست بُردم تا بگیرم،
او پرید
برگی انگار از درختی،
چیده شد

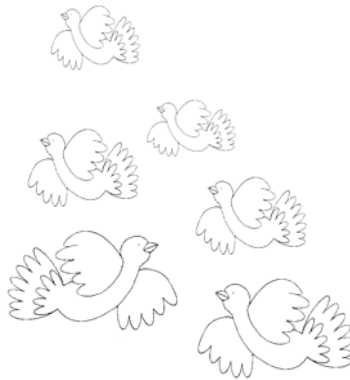
شاپرک باز آمد و آنجا نشست
بالهای رنگی اش را باز کرد
آفتابِ مهربان، چون مادری
بالهای نازکش را ناز کرد

پشت شیشه،
آفتابِ مهربان
می درخشید از میان آسمان
دیده می شد بالهای شاپرک
روی شیشه،
مثل یک رنگین کمان

پدرم موتر داره
بکسک و دفتر داره
نکتایی و دریشی
کلاهی بر سر داره
مه اما کفتر دارم
گدی هفت پر دارم
بایسکل دو تیره
قلم دو سر دارم

من و پدرم

محمد حسن محمدی

یک آسمان گنجشک

مادر برای من
دیروز دامن دوخت
یک آسمان گنجشک
بر دامن من دوخت
گنجشک ها خوبند
گنجشک ها نازند
بر دامنم آنها
در حال پروازند
مانند یک گنجشک
خوشحال چرخیدم
از روی مادر جان
من بوسه یی چیدم

بامان خدا دندان شیری

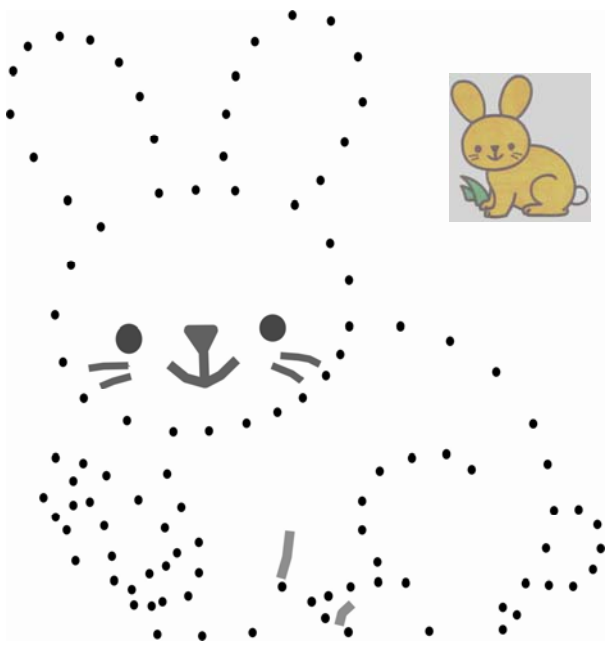
داندانکم لق شده
بیره گکم شق شده
دندانکای شیری
از پیش مه تو میری
دندان جان دایمی
چقه نو و قایمی
یعنی که کلان می شم
قوی و جوان می شم!

دیو بد رنگ

از تو بدم می آید
ای جنگ، ای زور تفنگ
از تو بدم می آید
ای جنگ، ای دیو بدرنگ
از تو بدم می آید
ای جنگ، ای چشم توتنگ
از تو بدم می آید
ای جنگ، ای قلب توسنگ!

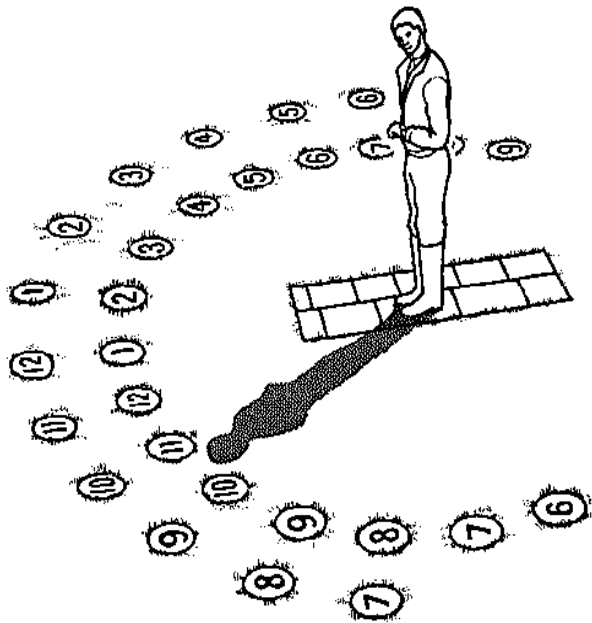
آیا می فهمی؟

کودکان عزیز، در این شماره باز هم سوالهایی دارم، میدانم که اگر فکر کنید، آنها را حل میتوانید. من منتظر جوابهای شما هستم.
کامبیز فقیری

- نقطه ها را طوری به هم برسانید که از آن تصویر این خرگوش کوچک بدست آید، سپس آن را رنگ آمیزی کنید.

- شما در وقت های مختلف روز سایه تان را به روی زمین دیده اید، از این تصویر چی می فهمید؟

- با استفاده از این واژه ها، خانه های خالی را پر کنید:

بزغاله   بره   غزال   گره   گوساله

چوپه اسب و یا خر را _____ میگویند.

چوپه گاو را _____ میگویند.

چوپه بز را _____ میگویند.

چوپه آهو را _____ میگویند.

چوپه گوسفند را _____ میگویند.

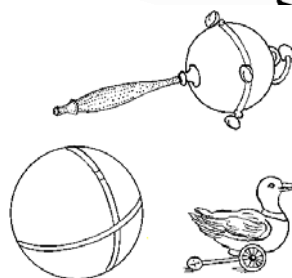
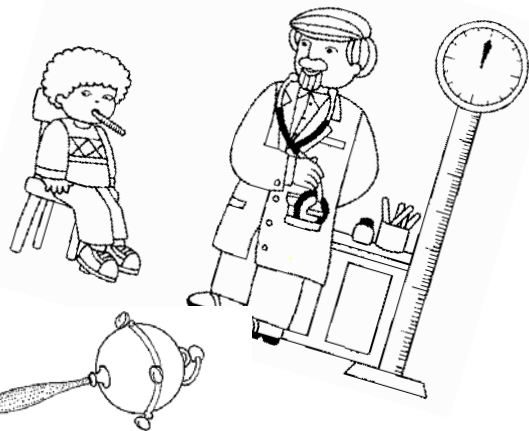
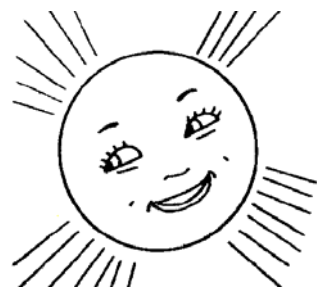
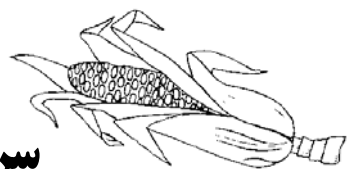
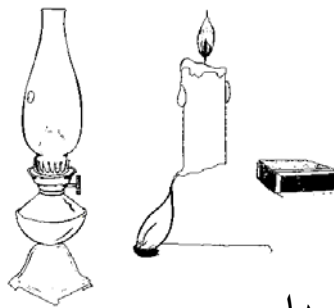
- نام کدام رنگ ها با آواز **س** شروع میشود؟

- در نام کدام میوه ها آواز **ن** را میشنوید؟

- چند کلمه را میشناسید که با آواز **آ** شروع شود؟

- در نام کدام حیوانات آواز **گ** شنیده میشود.

سرود الفبا

ما همگی میخوانیم	الفبای دری را
تا خوب یاد بگیریم	زبان مادری را
الف برای انسان	بر سر خط نشسته
ب از برای بابا	با یک نقطه نشسته
پ با سه نقطه در زیر	پروانه بهار است
ت به دو نقطه بر سر	اول توپ و تار است
ث با سه نقطه بر سر	ثریا شد ثمر شد
ج از برای جاوید	جواری و جگر شد
چ با صدای چهچه	بلبل خوش نوا شد
ح با شاخ کج خود	حاضر درس ما شد
خ از برای خورشید	روشنی جان ما
د از برای داکتر	دوا و درمان ما
ذ آید از پی دال	ذله و نقطه بر سر
ر آید از رد او	بدون نقطه از در
س با صدای خویش	خوانده سرود ما را
ش آورده به مکتب	شگوفه و شما را
ص دارد حلقه بر سر	چنگک صیاد شده
ض مانده نقطه بر سر	ضد کرده و ضاد شده
ط از برای طاووس	طوطی خوش زبان است
ظ از برای ظاهر	نقطه به روی آن است
ع از برای عینک	عروس و عاقل بود
غ از برای غنچه	چراغ محفل بود
ف از برای فردا	فصل بهار انسان
ق از برای قالین	حاصل کار انسان
ک از برای کابل	مرکز کشور ما
گ با دو سر کش خود	گلاب و گوهر ما
ل با لباس نازک	لاله گلشن ما
م با سر بزرگش	مادر میهن من
ن با تن کلانش	اول نان و نام است
و از برای وحدت	وطن را خوش پیام است
ه با دو چشم زیبایش	همانند هرات است
ی از برای یاری	دوم حرف حیات است
حالا که گشت آخر	سروده ای الفبا
همه با هم می خوانیم	درود پاک خود را:
تا هست آسمانها	تا هست باد و باران
تا هست نور و شادی	تا هست مهر یاران
چراغ علم و دانش	همیشه باد، روشن
بالنده باد مردم	پاینده باد میهن

رسم ها را با واژه های سرود مقایسه کرده سپس رنگ آمیزی کنید!

برگرفته از مجموعه افسانه های عامیانه افغانستان نوشته کریمه ولی نادرزى

مردی سوار بر شیر

بود نبود يك زن و شوهر ناداری دريك قریه دور از شهر زندگی میکردند و پسرکی به نام سهراب داشتند. پولی را که پدر از حمالی و جوالیگری بدست میآورد، مصرف روزانه شان را پوره نمیکرد. زن هم در خانه های همسایه ها کار میکرد، رخت میشست، جاروب میکرد و به مشکل زنده گی شان را پیش میبردند.

سهراب هفت ساله بود که پدرش او رانزد يك بقال با سواد شاگرد ساخت تا کار کند و هم درس بخواند. يك روز زمستان که هوا خیلی سرد و همه جاه پراز برف و یخبندان بود، پدر در حالیکه صندوق سنگین رانقل میداد، روی یخ افتیده و کمرش شکست. بیچاره دیگر کار کرده نتوانست و برای مدتی به بسترا افتید. زنش زیاد کار میکرد و زحمت میکشید اما مزد ناچیز بدست میآورد. بی غذایی، بی دوايي و شدت سردی، باعث آن گردید که پدر بیچاره در فقر و غربت جان دهد. مرگ او همسر و فرزندش را بسیار غمگین ساخت و گریه ها و فریاد های شان سودی نبخشید.

مشکلات شان روز به روز بیشتر شد و دیگر نتوانستند کرایه خانه را بپردازند. مالک خانه به آنها گفت: "اگر کرایه خانه را داده نمیتوانید، خانه را ترك کنید." به خانه یکی از دوستان رفتند و زن مهربان آن خانواده اتاق کوچکی به ایشان داد و گفت: "از شما کرایه نمیگیرم، اما در عوض در کارهای خانه مرا کم کنید." زن بیچاره علاوه بر اینکه در خانه خواهر خوانده اش کار میکرد، در خانه

دیگر همسایه ها به ظرف شنویی، رخت شویی، گندم و برنج پاکي، کشمش پاکي، پاک کاری خانه ها، آب کشیدن از چاه، میده کردن نمک با آسیاب و دیگر کارها مصروف میبود. وقتی از کار خلاص میشد، خیلی خسته و مانده به خانه میآمد. پسرش هم در دوکان بقالی کار میکرد و يك مقدار دست مزد میآورد، علاوه بر آن مثل پدرش حمالی میکرد و چون بچه مهربان و خوش برخورد بود، همه او را دوست داشتند. سهراب با اشخاص بزرگ سال کمک میکرد، کالای شان را به خانه های شان میبرد، برای مادرش از چشمه آب میآورد.

با گذشت زمان سهراب جوان میشود، خشت مالی و مزدور کاری میکند اما پولی که بدست میآورد برای مصرف شان کفایت نمیکند. مادرش روز به روز ضعیف شده و به پیری میرسد.

يك روز که مادرش از کار می آمد، زیاد مانده و خسته شده تب میکند. وقتی سهراب میآید، دستش را به مادرش میگذارد، میبیند که او تب شدید دارد و موهایش کاملاً سفید شده. روی مادرش را بوسیده میگوید: "مادر جان! دیگر به کار نرو، حال وقتی کارت نیست." مادر: "پسر، مصرف و خرچ خانه را چطور پوره کنیم؟" سهراب: "من در شهر دیگر میروم و کار خوبتر پیدا میکنم." مادرش به گریه شده میگوید: "پسر، دوری ترا طاقت ندارم." سهراب: "مادر جان، در شهر کارهای خوب و پردرآمد است، پول بیشتر پیدا میتوانم." مادر:

"خوب پسر، قبول دارم، اما هوش کن در کدام جنجال گیر نمایی."

آنشب میگذرد. سهراب صبح وقت از خواب برخاسته برای رفتن آمادگی میگیرد. مادرش چند دانه نان را در بین يك دستمال گذاشته دور کمرش بسته میکند و میگوید: "در طول راه آنرا خواهی خورد." پسر دستهای مادرش را بوسیده خدا حافظ میگوید. مادر نیز پسرش را میبوسد: "پناهت به خداوند پسر." سهراب به راه روان میشود و مادر پشت راهش آب میریزد و تا وقتی عقبش میبیند که پسرش از نگاهش غایب میشود.

پسر هی میدان و طی میدان، خارهای مگیلان، درازی کرباس و کوتاهی سخن، بعد از طی دو روز سفر با قافله یی یکجا میشود. در مسیر راه، بارها را از شترها پایین میکند و به کاروان سرای نقل میدهد، در گستردن خیمه ها کمک میکند و مقدار پول بدست میآورد. پول را حساب کرده و خوش میشود. یکی از دوستان خود را میبیند که با کاروان آمده و به قریه میرود. يك مقدار پول برایش میدهد تا به مادرش ببرد. برای خود هم يك لباس نو خریده و لباسهای کهنه و پر پینه را از تن دور میکند. از مسافران میپرسد: "کجا میتوانم برای خود کار خوب و پر درآمد پیدا کنم؟" یکی برایش میگوید: "در همین شهر که خواهیم رفت. تو هم با ما برو، آنجا شهر تجارتي بوده و کاروان ها مال خود را از شترها پایین میکنند. پول زیاد به دست آورده میتوانی." سهراب با کاروان تجارتي داخل شهر شده تا نزدیک آفتاب نشست مالها را جا میکند. پول خوب حاصل کرده و بعد به بازار میرود و يك خر میخرد. به فکر میروود که شب را کجا سپری کند. هوا ابرآلود

سهراب نمیدانند که شیر زیر پالان خوابیده و به پشت شیر سوار میشود. شیرهم میترسد و گمان میکند که تپک بالایش سوار شده. سهراب و شیر هر دو از طویله خارج گردیده و به راه می افتند. هوا کم کم روشن میشود. جوان متوجه میشود که بر پشت شیر سوار است. تکان خورده حیران می ماند چه کند. باخود می سنجد: "اگر از شیر پایین شوم، شیر مرا خواهد خورد." تصمیم میگیرد سوار بر او به شهر برود تا شاید مردم کمکش کنند. هوا کاملاً روشن و آفتاب بلند شده است. سهراب سوار بر شیر به شهر داخل میشود. مردم محل که سوی کاروبار خود میرفتند، وقتی بطرف سهراب و شیر میبینند، حیران میشوند که چطور انسانی بر شیر سوار و شیر از وی اطاعت کرده و به فرمانش است. آنها فوراً به حاکم محل خبر میدهند که جوانی سوار بر شیر وارد شهر شده و این پیام به شاه میرسد. مردم از دور و پیش به پذیرایی جوان آمده، با هلهله از وی استقبال میکنند و با یکدیگر میگویند: "مرد شجاع و دلایریست، چه جوانی می دارد و چقدر با جرئت است." در این وقت حاکم با نفرهای خود و افراد شاه، در حالیکه قفسی را نقل میدهند، نزد جوان آمده، حاکم به جوان میگوید: "خوش آمدی، صفا آوردی، هوش کن از بالای شیر پایین نشوی زیرا شاید شیر بر مردم حمله نموده و واقعه ای رخ دهد. لطفاً او را در قفس حبس کن." جوان در مقابل قفس قرار گرفته از بالای شیر پایین میشود. شیر از ترس جان و نجات از چنگ تپک به داخل قفس خیز میزند و خیال میکند که هیولایی بزرگی را گیر مانده و شاید گلویش را فشار دهد. شیر چهار دورش را میبیند

ندارم مرا کمک کند. "سهراب ناله و زاری زن را میشوند. درین وقت شیرهم سرش را بلند کرده باخود میگوید: "عجب! من پادشاه حیوانات جنگلم، این تپک کیست که این زن از او میترسد؟ حتماً او از من کرده بزرگتر است، خطرناکتر است، پس بالای من هم زور است." جوان سخنان شیر را میشوند و میداند که کس دیگری هم درین طویله است یگان بار صدای خر خود را میشوند. شیر آرام نمی گیرد و حواس خود را جمع کرده میگوید: "شاید تپک اینجا آمده باشد." خر سرش را به علامت مثبت شور میدهد. شیر اینجا و آنجا میبیند و کسی به نظرش نمیرسد. از گریه و زاری پیر زن خسته میشود و زیر پالان خر خوابش میبرد؛ مگر پیرزن تمام شب ناله میکند.

شب به آخر میرسد و سپیدی صبح می دمد اما داخل طویله در تاریکی غرق میباشد. سهراب آهسته خود را نزدیک در اتاق پیرزن میرساند و میبیند که او در یک اتاق گلی تنها بالای بسترش در چارپایی افتاده، سقف خانه پوشش نازک داشته و کاملاً تر شده است. در ستون های چت خانه قطرات آب دیده میشود. دلش به پیرزن بسیار میسوزد، اما چون کاری کرده نمیتواند و به مادرش وعده داده که به شهر برود، آنجا را ترک میکند.

و تاریک شده، باران شروع میشود. باخود میگوید: "باید جایی برای سپری کردن شب پیدا نمایم." از دور آبادی ای را میبیند و از آنجا روشنی به نظرش میخورد. بطرف آبادی میرود، به قلعه ای که دیوارهایش ویران است، داخل شده و میبیند که در بین قلعه یک برج و در طاقچه مقابل ارسی چاپک و پیاله گذاشته شده است. در گوشه قلعه یک طویله ای که سه طرف آن احاطه شده یک طرف آن دیوار ندارد. ریزش باران زیاد شده همزمان با بارش، رعد و برق نیز شروع میشود. جوان با خورش داخل طویله میشود و خورش را به ستونی می بندد و خودش هم در گوشه آرام می نشیند. در این وقت صدای گریه و نوحه پیرزنی به گوشش میرسد که میگوید: "خدایا! از شیر نمیرسم، از پلنگ نمیرسم، از گرگ نمیرسم، از تپک (چکک) نمیرسم." این آواز مکرر شنیده میشود. در این اثنا صدای شرفه ای به گوش رسیده و شیری به طویله داخل میشود. جوان به خود می لرزد اما چون آنجا زیاد تاریک میباشد، او فکر میکند که شاید خورش آمده و یا کدام حیوان دیگر خواهد بود. باز صدای آن زن بلند میشود: "خدایا از شیر، از پلنگ، از گرگ نمیرسم، از تپک نمیرسم، خدایا مرا از تپک نگاه کن، کسی

امادر عوض خود رادر قفس زندانی میابد، باخود میگوید: ”خوب شد که از چنگ تپک نجات یافتم“ و به طرف جمیعت انبوه نگاه میکنند: ”این مردم، مرانجات دادند، تازنده استم ممنون احسان شان خواهم بود.“

حاکم به جوان نزدیک شده وی را میبوسد و میگوید: ”آفرین پسر م به شجاعت و دلوری تو!“ جوان در جواب میگوید: ”وقتی هوا تاریک بود بالایش سوار شدم“

حاکم میگوید: ”خوب کردی پسر م توش شرط بزرگی را برنده شدی.“ و دست جوان را فشار میدهد و با دست دیگر پشتش را نوازش داده میگوید: ”آفرین به جرئت تو. حال به خانه من برو و بعد نزد شاه خواهیم رفت. واقعاً تو لیاقت همسری دختر شاه را داری وعاشق پاک هستی.“

جوان با خود به فکر فرو میرود: ”من تاحال عاشق کسی نشده ام، دختر پادشاه، این چه گپ است؟“ حاکم میگوید: ”چه چرت میزنی؟ شاهدخت را خواهی دید، بیا و وقت را تلف نکن، اگر با دخترش ازدواج نکردی، انعام و بخشش شاه را بگیر.“

حاکم سهراب را باخود به خانه میبرد، غذای خوش مزه مقابلش چیده میشود. جوان حیران میماند که کدام را اولتر بخورد و باعجله نان میخورد. بعد حاکم برایش میگوید: ”باید خود را بشویی ولباسهای فاخره بپوشی.“ او بعد از شستشو لباسهای نو پوشیده و باحاکم به دربار شاه میرود. حاکم به جوان میگوید: ”شاه شخص عادل، مردم دوست ومهربان است. او خودش ترا نزد خود خواسته است. وقتی آنجا رسیدیم، باید رسم تعظیم بجا کنیم.“

جوان میپرسد: ”رسم تعظیم چطور به جا میشود؟“ و حاکم برایش یاد میدهد.

وقتی هر دو به دربار میرسند، تعداد زیاد

مردم به اطراف قصر دیده میشوند که همه برای دیدن جوان آمده اند با شور دادن دستها، تحسین وآفرین گفتن سهراب را بدرقه میکنند. جوان داخل دربار میشود، به حضور شاه مشرف شده و یکجا با حاکم رسم تعظیم بجا میآورند. پادشاه او را در آغوش گرفته، بوسیده وفرمان میدهد که شیر را با قفسش بیاورند.

نوکران شیر را در بین قفس آورده و در جلو شاه قرار میدهند. شاه میگوید: ”این شیر را که آورده ای، برای من بهترین تحفه زنده گی ام به شمار میرود.“ بعد پتنوسی را که پراز اشرفی و جواهرات است و همچنان شمشیر مرصع و دانه نشان بالای آن قرار دارد، به جوان اهدا میکند و میگوید: ”از این بعد به حیث وزیر دربار من مقرر شده ای وفردا به حیث مهمان خاصم در قصر شاهی بیا.“

پسر حیران مانده باخود میگوید: ”باید از فرمان شاه اطاعت نمایم در غیر آن به مصیبتی خواهم افتاد.“

شاه به جوان میگوید: ”حال مرخص استی.“

جوان به طرف حاکم میبیند. حاکم با اشاره میفهماند که رسم تعظیم را به جا کند. و نفر مؤظف تحفه شاه را به جوان تقدیم میدارد. سهراب تحفه را گرفته وباز تعظیم مینماید و با حاکم ازدربار خارج میشوند.

در راه حاکم از سهراب میپرسد: ”داری؟“

جوان خرس را به خاطر آورده و جواب میدهد: ”نی.“

حاکم: ”باید یک اسب و یک دست لباس گران بها بخری و در مهمانی شاه آنرا بپوشی.“

سهراب باز بفکر رفته میگوید: ”به چشم.“

فردای آن سهراب ملبس با لباس گران بها و سوار بر اسب، به همراهی حاکم به قصر میرود. سالن قصر شاه با قندیل ها و مشعل ها مزین شده. حاکم به جوان میگوید: ”جرئت

داشته باش، طالع نیک برایت خواهانم.“ و با سهراب خداحافظی کرده از او دور میشود. در قصر از سهراب پذیرایی خوب میشود. شاه بالای یک چوکی دانه نشان نشسته و سهراب را به چوکی بی که نزدیکش قرار دارد، دعوت به نشستن میکند. سهراب پس از ادای احترام به آنجا می نشیند. پادشاه: ”از جرأت شما زیاده خوشم آمده، شما لیاقت همسری با دخترم را دارید. وقتی سوار بر شیر به شهر آمدید، برایم ثابت شد که جوان شجاعی استید و خواستم امروز بامن باشید.“

بعد امر میکند: ”به شاهدخت بگوئید اینجا بیاید.“

شاهدخت با کنیزانش میآید و به مقابل پدراستاده میشود. کنیزان با ادای تعظیم دور میشوند. شاه به دخترش میگوید: ”ترا با مردی همسر میسازم که لیاقت ترا داشته و چشمش حتا از شیر ترس ندارد.“

چشم دختر به سهراب میافتد و در نگاه اول از جوان خوشش می آید و گل سرخی را که در دست دارد، به او میدهد. سپس رو به پدر میکند: ”انتخاب شما عالیست.“

سهراب به طرف دختر میبیند و از او زیاد خوشش میآید. باخود میگوید: ”خدایا خواب استم یا بیدار، چه میبینم؟

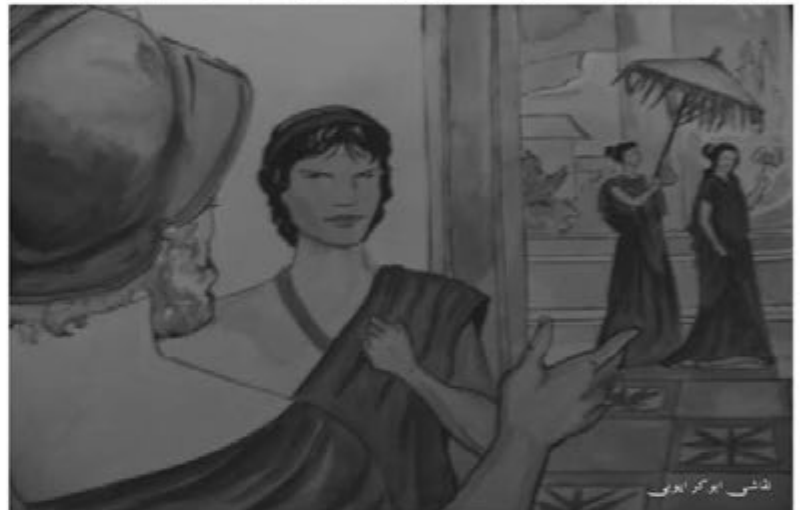
آیا این حقیقت دارد که مایکجا زندگی کنیم؟“

در این وقت مادرش به یادش میآید، به شاه میگوید: ”من مادری دارم، میخواهم، او را در محفل عروسی ام بیاورم.“

و چشمانش پراز اشک میشود. شاه میگوید: ”پسر م این کار تونیست، دونه فرامیخواهد و به ایشان وظیفه میدهد که مادر سهراب را به عزت و احترام بیاورند. وقتی افراد شاه به خانه مادر جوان میرسند، مادرش آه و فریاد سرداده و به گریه میگوید: ”از پسر م چه

جرمی سرزده؟ او بچه بدی نیست، به همه نیکی میکند، از همسایه ها بپرسید“ خواهرخوانده اش هم به پهلویش ایستاده و میگوید: “سهراب در راستی و صداقت نام دارد، همه او را دوست دارند، یکی از افراد شاه میگوید: “مادر جان! پسر تو مردی دلاوریست، او بر بالای شیر سوار در شهر آمد و شرط شاه را برنده شد. شاه خود را به قصر دعوت کرده. بیا با ما به قصر برو. مادر سهراب خیلی خوش شده، دستهایش را به گردن خواهرخوانده اش حلقه کرده و

میکند، به پسرش میگوید: “سرفرازی تو بخاطر راستکاری، صداقت و نیکوکاری تست.“ مادر را نزد عروس میبرند و هر دو با هم اظهار محبت و صمیمیت میکنند. عروسش را به آغوش میگیرد و برای خوشبختی شان دعا میکند. محفل با شکوه با ساز و سرود و پایکوبی دختران ختم میشود. شاه دست دخترش را به دست داماد داده میگوید: “خوشی و آرامی تو وابسته به خوشی و آرامی دخترم است.“ شاه و عروس با دوستان و خویشاوندان که بیت های “آهسته برو“

یکدیگر را میبوسند. “خدایا! هزاران یارشکر دعای ما را قبول کردی. افراد پادشاه برای مادر سهراب تحفه ها و بسته های لباس میدهند. مادر لباس نو پوشیده و از خواهرخوانده و دیگر همسایه هایش خدا حافظی میکند. هر کدام به نوبه خود برایش تبریک میگویند. بعد با یکی از آن تونغر بر بالای اسب سوار شده به قصر شاه روان میشوند. محفل عروسی با شان و شوکت برپا شده. مادر به قصر داخل میشود و پسرش را در لباس شاهانه و عروسی میبیند. سهراب خود را به آغوش مادر انداخته هر دو یکدیگر را میبوسند. پسر میگوید: “حال دیگر زنده گی ما ساخته شده و نباید پریشان باشیم.“ مادر در حالیکه اشکهایش را پاک

را میخوانند، به طرف قصر شاهدخت میروند. نزدیک دروازه قصر، مادر سهراب ایستاده میشود. پادشاه از او میپرسد: “چرا خودت داخل نمیروی؟“ مادر میگوید: “من نمیدانم. کجا بروم.“ شاه میگوید: “برای خودت هم در قصر عروس و داماد جایی تعیین شده است.“ یکی از کنیزان را میگوید: “او را به اتاقش ببرید.“ مادر به همراهی کنیز به اتاقش میرود. میبیند که اتاق زیبا با فرش و دوشک ها، سامان و لوازم و بستر صفا ترتیب شده است.

چند روز میگذرد. پسر به مادرش میگوید: “هیچ وقت کمک های زن مهربان همسایه را که برای ما جا داده بود، از یاد نمیرم. باید برایش کمک نمایم.“ مادرش

میگوید: “کاری خوب نیست. پسر و مادر هر دو نزد شاه میروند و موضوع را به شاه میگویند. شاه به ایشان میگوید: “شما میتوانید آنها را و هر کسی را که خواسته باشید، کمک کنید. هر دو از شاه سپاسگذاری مینمایند. تحفه های قیمتی تهیه کرده و به خانه زن همسایه میروند و از مهربانی و محبت او که در روزهای بد زنده گی با ایشان داشت، سپاسگذاری میکنند.

روز دیگر سهراب با چند نفر از افراد دربار به آن چار دیواری قلعه کهنه میروند. آن پیرزن هنوز در اتاق نمناک و تاریکش زنده گی میکند. وقتی چشم زن به جوان و افراد شاه می افتد، میگوید: “چه خبر است؟ با من چه کار دارید؟“ جوان میگوید: “مادر جان! مرا مثل پسر خود بدان، من آمده ام که شما را با خود ببرم. دیگر شما تنها نمیباشید و از تهک نترسید. این لباس ها را بپوش.“ بسته لباسها را به آن زن میدهد. پیرزن لباس ها را پوشیده و خود را به آینه میبیند: “خدایا شکر دعایم را قبول کردی، دیگر شب تاریک من صبح شد.“ سهراب پیرزن را در بالا شدن بر بالای اسب کمک میکند و به قصر میآورد. برایش یک اتاق مجهز با تمام ضروریات تهیه میکند. پیرزن دعا میکند: “سرفراز و سرخ روی باشی! خداوند همیشه پشتیبانت باشد!“

سهراب از آمدن پیرزن به مادرش میگوید. مادر: “پسر من تو یک انسان صادق و مهربان هستی، به هر کس کمک میکنی، همه خوشبختیهای را که نصیب شده ایم نتیجه نیت پاک و راستکاری تست. خداوند همیشه نگهدارت باشد کامیاب و سربلند باشی!“

بخش نخست. تمرینات مقدماتی برای نوآموزانی که زبان فارسی می آموزند:

نهال، شماره سوم، صفحه چهاردهم، ویژه نوجوانان

← جملات زیر را با استفاده از حالت درست واژه
"خواندن" تکمیل کنید. (حال ساده)

- من کتاب .....
- او درس .....
- ما آواز .....
- آنها شعر .....
- شما قصه .....

← جملات زیر را با استفاده از حالت درست واژه
"خوردن" تکمیل کنید. (حال ساده)

- من صبحانه (غذای صبح) .....
- ما عصریه (غذای عصر) .....
- شما شوربا .....
- آنها شام (غذای شام) .....
- او آش .....

← جملات زیر را با استفاده از حالت درست واژه
"فهمیدن" تکمیل کنید. (حال ساده)

- من حرف شما را می فهمم.
- او گپ مرا .....
- ما درس معلم را .....
- شما حقیقت را .....

- آنها زبان فارسی .....

← جملات زیر را با استفاده از حالت درست واژه
"دویدن" تکمیل کنید. (حال ساده)

- من ..... - ما .....
- * تو ..... - شما .....

← جملات را به هجا ها یا بخش ها تجزیه کنید.
مثال: ما از مکتب آمدیم.

- (ما) (از) (مک) (تب) (آ) (م) (دیم)
- من درس می خوانم.
- ما بازی می کنیم.
- شما نان می خورید.
- او خنده می کند.
- آنها آبیازی می کنند.
- تو شوخی می کنی.

← جملات زیر را با استفاده از حالت درست واژه
"رفتن" تکمیل کنید. (حال ساده)

- من مکتب میروم.
- او به شهر .....
- آنها به قریه .....
- ما میله .....

- شما به حوض .....
- تو به مسابقه .....

← جملات زیر را با استفاده از حالت درست واژه
"نشستن" تکمیل کنید. (حال ساده)

- احمد بالای چوکی می نشیند.
- فریبا روی زمین .....
- آنها روی دوشک .....
- ما روی سبزه .....
- شما روی فرش .....
- من کنار دریا .....
- تو روی برف نمی نشینی.

* "تو" در زبان عامیانه استفاده میشود. "شما" میتواند برای یک و یا چند

نفر استفاده شود.

- او ..... آنها .....
 ← از این واژه های پراکنده جمله بسازید
 - مریض، شخص، نمیتواند، کار
 .....
 - گرم، در، هوا، میشود، تابستان
 .....
 سپورت، فوتبال، است، یک
 .....
 - است، حشرات، از، جمله، زنبور
 .....
 - شیر، است، صحت، برای، مفید
 .....
 ← کلمات زیر را در جاهای مناسب به کار برید.
 کاغذ چوب آهن روباه جنگل
 تازه لاغر مریض
 ۱- در ..... درخت زیاد است.
 ۲- دیروز برادرم ..... بود.
 ۳- نجار از ..... دروازه میسازد.
 ۴- ..... حیوان هوشیار و چالاک است.
 ۵- گل های ..... بوی خوب دارند.
 ۶- ..... یک فلز است.
 ۷- کتاب از ..... ساخته شده است.
 ۸- هارون چاق است ولی برادرش همایون ..... است.

- ← واژه های زیر را در جا های مناسب به کار
 برید.
 بودم، رفتند، دیدید، کردیم، آمد، خوردی
 (زمان گذشته)
 - او دیروز مکتب .....
 - من هفته گذشته مریض .....
 - تو صبح پنیر .....
 - آنها افغانستان .....
 - ما توپ بازی .....
 - شما این فلم را .....

- ← واژه های زیر را در جا های مناسب به کار
 برید.
 می باشم، می روند، می بینید، می کنیم،
 می روی، می خورد، می خوانند، می بافد،
 می پزیم (زمان آینده)
 - تو فردا مکتب .....
 - من هفته آینده خانه .....
 - او فردا صبح قیماق .....
 - آنها در رخصتی کابل .....
 - ما توپ بازی .....
 - شما فردا او را .....
 - مادرم و من فردا غذا .....
 - خواهرم در زمستان برایم جاکت .....

جوانه ها

عارث نصیر شاگرد صنف هشتم یکی از مکاتب شهر هامبورگ است که از چند سال به این سو با ورزش پینگ پانگ سرگرم است و در آن مهارت فوق العاده ای کسب کرده است. او که تا کنون جوایز و کپ های زیاد بدست آورده است، در این اواخر قهرمان پنگ پانگ در منطقه اش شناخته شده است.

در کنار آن عارث با زبان مادری خود آشناست و یکی از علاقمندان نشریه نهال است. دست اندکاران نهال برایش موفقیت بیشتر آرزو میکنند.

نیلوفر سکندر در مقام سوم در میان شطرنج بازان خورده سال !

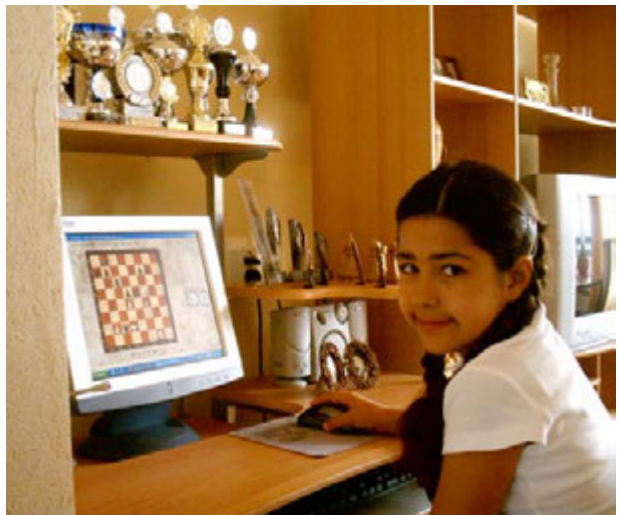
نیلوفر هشت سال دارد و در صنف چهارم میباشد. او در پهلوی درس مکتب، با علاقه یی که به بازی شطرنج داشت به شطرنج رو آورد و نخست در مسابقات شهر خود در Henglo در میان دختران خورده سال درخشید و سپس در مسابقات کشور هالند فراخوانده شد و در آنها نیز از جمله برجسته ترین شطرنجبازان شناخته شد.

بیایید از زبان خودش بشنویم:

من از سن پنج سالگی شروع به یادگیری شطرنج نمودم و تا بحال سه بار در ولایت شرق هالند به مقام قهرمانی رسیدم و دوبار در مسابقات قهرمانی کشور هالند در میان دختران به مقام سوم دست یافتم.

من تا بحال ۳۰ کپ و مدال دریافت کرده ام و در تلاشم تا بتوانم برای سربلندی کشور عزیزم مقام قهرمانی زنان جهان را کسب کنم. من به همه کودکان افغانستان سفارش میکنم که تلاش کنند تا هم در درس خود و هم در مسابقات ورزشی به موفقیت و کامیابی دست یابند.

دوستدار شما کودکان عزیز، نیلوفر اسکندر

1000 kindjes van Armoede in mijn land
Zijn veranderd in Gravjes van sneeuw In
plaats van een sneeuwpop

به خاطر
مرگ اطفال افغانستان در زمستان پارسال

**Melk drinkende
Sneuwpoppen in kabul
Van het denken aan
melk
Veranderen ze in een
foto van melk
Een tsoenamie
Van rode kou
Een witte zonne straal
Wordt zwart
1000 kinderen zijn
Net als 1000 ijsjes
Ze vriezen in
De zon
Dat noem ik geen
Warme leven maar zweven
Melk is zo zwart
Het leven is wit
maar
dit leven is geen pret
Als je dood
Bent begint
Het leven pas
Met geld maak je voor
Kinderen in kabul
Een sneeuwengraf
Maar,kinderen willen dood . .
***
En naar de hemel
In plaats ervan in de grond
Te leven zonder melk en
speelgoed
Veranderen in sneeuwpoppen**

Laima Farhoud
laimawali10@hotmail.com

از لیمه فرهود ترجمه لونا ولی

شیرخور
آدمک های برفی در کابل
از فکر کردن به شیر
تبدیل کردند خود را
به عکس شیر
در یک سونامی
از سردی سرخ
یک آفتاب تابناک سفید
سیاه شدند
یک هزار طفل
مثل یک هزار "شیرخ"
منجمد شدند در آفتاب
آن را می نامیم هیچ
زنده گی گرم ولی بی روح
شیر آنقدر سیاه
زنده گی سفید
مگر
این زنده گی هیچ خوشی نیست
اگر بمیری
زنده گی شروع می شود
با پول میسازی تو برای
اطفال در کابل
یک گور برفی
مگر

اطفال آیا می خواهند مرگ...
و به سوی بهشت
بجای زمین
***

زنده گی بی شیر و
اسباب بازی
تبدیل شدند
به آدمک های برفی

Swimmy, By Leo Lionni

ترجمه پروین پژواک
انتخاب از سایت www.farda.org

"تا جدا هستیم انگشتان افکاریم ما
مشت اگر گردیم از آن دندانها خواهد شکست!"
عبدالرحمن پژواک

ماهی گک سیاه

در گوشه از اوقیانوس بزرگ دسته ای از ماهی های کوچک و شاد زنده گی میکردند. تمام آنها سرخرنگ بودند. تنها یکی از آنها چون صدف دریایی سیاه بود.

روزی یک ماهی بزرگ "تونایاتون" سریع و چابک، درنده و حریص و بسیار بسیار گرسنه به سرعت نیزه از میان امواج آب آمد و به یک چشم برهم زدن تمام ماهی های کوچک سرخ را بلعید. تنها ماهی گک سیاه جان سالم به در برد.

ماهی گک سیاه به عمق سیاه و مرطوب جهان فرار کرد. او هراسان، تنها و بسیار بسیار غمگین بود.

اما اقیانوس بزرگ لبریز موجودات شگفت انگیز بود. هنگامی که او از اعجازی به اعجازی سفر می کرد، دوباره شادی را باز می یافت.

او جلی ماهی ای را به رنگ های رنگین کمان دید و یک خرچنگ دریایی بزرگ را...

ماهی های عجیبی را که گویی با تازی نامریی به یکسو کشیده می شدند...

جنگلی از خزه های دریایی را که از سنگ های زیر آب سر کشیده بودند...

مار ماهی ای را که دمش طولانی تر از آن بود که انجامش را به خاطر سپرد...

و شقایق های بحری را با رنگ قرمز مایل به آبی که با امواج آب گاز می خوردند.

باری هنگامی که در سایه تاریک سنگ ها و علف های هرزه پنهان بود، دسته از ماهی های کوچک سرخرنگ را دید که مانند دسته خودش بودند.

ماهی گک سیاه با شادی به آنها گفت: بیایید که با هم شنا کنیم و بازی کنان برویم دیدنی ها را ببینیم.

ماهی سرخ کوچکی از آن میان جواب داد: ما نمی توانیم. ماهی های بزرگ ما را خواهند خورد.

ماهی گک سیاه گفت: اما نمی توانیم همیشه اینجا بمانیم. ما باید به راه حلی فکر کنیم.

ماهی گک سیاه فکر کرد و فکر کرد و فکر کرد.

بعد او ناگهان گفت: یافتم!

ما همه ما بصورت دسته جمعی به شکل بزرگترین ماهی اقیانوس شنا خواهیم کرد!

ماهی گک سیاه به ماهی های سرخ آموخت که هر یک در جای خود قرار گیرند و همه با هم شنا کنند.

هنگامی که آنها یاد گرفتند همزمان مانند ماهی بزرگ غول پیکری شنا کنند، او گفت: من چشم شما خواهم بود.

آنگاه آنها در آب های سرد صبحگاهی به حرکت دسته جمعی خود آغاز نمودند و ماهی های بزرگ درنده را کنار راندند.

قهار عاصی

تفه

چه تحفه آورم از باغها برای تو مادر
گلی نیافته شایستگی به پای تو مادر
تو از بهشتی و لطف بهار و باغچه داری
تمام خوبی دنیاست در صدای تو مادر
هنوز از وطن کودکی و دامن مهرت
بهار میکنم باغ قصه های تو مادر
مبارکست چنان مقدمت که تا به در آیی
بنفشه زار شود دشت از صفای تو مادر
بساط جان و دلم صدقه حضور عزیزت
چراغ و آیینه نذرانه لقای تو مادر
به هر کرت که نیاسوده ای به
خاطر عاصی
هزار بار الهی شوم فدای تو مادر

طفل یتیم

عزیزه عنایت

من طفل یتیم و خسته جانم
افتیده ز الفت زمانم
در عالم تنهایی و اندوه
اشک و الم است آب و نانم
تنها نکشم منت دشمن
افتیده ز چشم دوستانم
دارم هوسی که همچو طفلان
شادی کنم و ترانه خوانم
دورم ز دروس و فیض تدریس
از علم و هنر همی ندانم
رنجور منم ز سنگ دلی ها
تاکی به چمن چنین خزانم

شعر مادر رازق فانی، بهار ۱۳۷۰

ساحل امروز خموش است،
ماسه ها شسته و نمناک،
موج کف بر لب و دیوانه و مست
سوی من می آید و بر میگردد،
مرغ دل گرچه اسیر قفس است،
همره موج ندانم که چرا میخواند،
مادر! از شورش موج،
دلم آواز ترا می شنود،
مادر! امروز دلم شعر ترا می خواند
***

بر سر سنگ به نزدیکی آب،
مرغی گرم عبادت،
سر یک پای ستادست، دعا میخواند،
پر این مرغ سپید است،
سینه اش پاک ز کین،
به چنین خوبی و پاکی،
بخدا مادرم است این،
از رهی دور رسیده است و مرا میخواند

دو دوبیتی از اقبال لاهوری

منه از کف چراغ آرزو را به دست آور مقام ها و هو را
مشو در چارسوی این جهان گم به خود باز آ و بشکن چارسو را
* * *

چو قومی درگذشت از گفتگوها ز خاک او بروید آرزو ها
خودی از آرزو شمشیر گردد دم او رنگها بُرد ز بوها

سرگرمی ها و پرشها

- در جدول زیر از پی هم گذاشتن حروف به شکل افقی (از راست به چپ و از چپ به راست) و به شکل عمودی (از بالا به پایین و از پایین به بالا) نامهای بیشتر از ۲۸ ولایت افغانستان را پیدا کنید.

ه	ل	م	ن	د	غ	و	ر	دک	ب	ق،ک
ن	و	ر	س	ت	ا	ن		هـ	د	ن
	ا	س	ی	پ	ا	ک	ن	ر	خ	د
ل	ر	ف	ب	غ	ل	ا	ا	ا	ش	هـ،ز
غ	و	ر	پر	ز	ا	ب	ل	ت	ا	ر
م	ز	ا	و	ن	ت	ل	غ	س	ن	گ
ا	گ	ه	ا	ی	خ	و	ب	و	وز	ن
ن	ا	گ	ن	سم	ا	گ	ا	خ	ر	ن
ی	ن	ب	ل	خ	ر	ر	پکتی	کا	یم	سر
فا	ر	یا	ب	ا	د	غ	ی	س	ن	پل

نوجوانان عزیز،
از فرستادن نامه های تان متشکریم و امیدواریم باز هم در این شماره با بازخوانی شماره های پیشین، به پاسخ این برگه بپردازید. البته از اینکه این نشریه برای تمام فرزندان سرزمین بومی ماست، امیدواریم در هر جایی که هستید، با ارسال نامه ها و پاسخها، مجله تان را بیشتر رنگین سازید. چشم به راه نامه های شما عزیزان هستیم.

- از این حرف ها چند کلمه ساخته میتوانید.
استعمال حروف در کلمه به تکرار مجاز است.

ف ا ک ر و د م ه ق ل ظ

- در میان واژه های زیر، کدام یک آنها اگر خلاف ترتیب حروف نوشته شوند، مفهومی را ارایه میکنند.

- زرد (درز)، شور ( )
شام ( )، خرس ( )
تخت ( )، خواب ( )
دق ( )، سرد ( )
دوست ( )، تب ( )
گرم ( )، شال ( )

- کدام حرفها در هر یک از این کلمات مشترک اند و کدام حرف ها صرف در یک کلمه آمده اند:

کتاب، برق، ابرو، قفل، اتاق، نقل، جلد، لب

- به دور نام کشور ها خط بکشید.

کابل فرانسه امستردام استرالیا مزار
جرمنی نیویارک قزاقستان هندوستان
پاریس ترکیه لندن ایران بلخ قندهار
افغانستان اتریش لوگر تاجکستان
مالیزیا بلجیم سویدن هسپانیا ناروی
روسیه مسکو چین زابل جاپان
پاکستان عراق عربستان یونان روم
ایتالیا مصر بریتانیا هرات ویتنام بن

- چرا افغانستان را سرزمین باستانی میگوییم و نام های قدیم این ناحیه چی ها بوده اند؟

- مردم افغانستان به کدام زبانها صحبت میکنند؟

- بدخشان در کدام قسمت افغانستان قرار دارد و آب و هوای آن چگونه میباشد؟

- در بازی شطرنج چند مهره وجود دارد، هریک را نام بگیرید.

- نام چند فیلسوف بزرگ جهان را میدانید و آشنایی با این بزرگان و نوابغ عرصه های مختلف، به ما چه مفاد میرساند؟

- رنگهای ابتدایی کدامها اند و رنگهای سبز و بنفش از ترکیب کدام رنگها بوجود می آیند؟

- واژه های مترادف را به هم وصل کنید:

چالاک	بامداد
سنگین	کلان
زیاد	وزنین
صبح	چرب
بزرگ	چُست
نمناک	فراوان
روغنی	همتا
مثل و مانند	مرطوب

بخوانید و بخندید

شما چی میکنید. " آن شخص از یخنش گرفت و او را در بین چاه انداخت و گفت: "چهارده، چهارده، چهارده..."

در جایی محفل خوشی برپا بود. شخصی بدون کدام پرسش داخل محفل شده و به رقص و پای کوبی و نوشیدن شروع کرد. یکی ازش پرسید: "ببخشید، شما را کی دعوت کرده؟" در جواب شنید: "من از خانواده عروس هستم." شخص برایش گفت: "ببخشید، این جا جشن تولدی است!"

رشید با همسرش به سینما رفته بود. در قسمتی از فلم میبینند که یک گاو جانب تماشا کننده گان شروع به دویدن میکند. رشید که این حالت را میبیند، خود را زیر چوکی پنهان میکند. خانمش میگوید: "خجالت بکش، مرا شرماندی! این فلم است، چرا میترسی؟" رشید میگوید: "من و تو میدانیم که فلم است ولی گاو نمی داند!"

شخصی نزدیک چاه ایستاده بود و همی میگفت: "سیزده، سیزده، سیزده ...". کسی از آنجا میگذشت. نزدیک آمد و گفت: "آقا میتوانم ببرسم

دانستنیها

- اگر در اولین قدم موفقیت نصیب ما میشد، سعی و عمل دیگر معنی نداشت. (مترلینگ)
- پیروزی نصیب کسانی میشود که بیش از همه استقامت دارند. (ناپلیون)
- شخص عاقل و هوشیار هر جا قدم گذارد، سعادت همراه اوست زیرا در جهان بحر خوبی و زیبایی چیزی نمی بیند. (شکسپیر)
- کلید سعادت و خوشبختی ما در اختیار پندار، گفتار و کردار ماست.
- (مثل چینی)
- وحشت تنهایی وقتی است که کسی را دوست نداشته باشیم. (محمدحجازی)
- برای اینکه دوست پیدا کنی، باید خود را لایق و آماده دوستی بار بیاوری. (مورا)
- برای برقراری روابط دوستانه حل اختلافات مفید تر از سرپوش گذاردن بر روی آنهاست. (سولون)
- سعی کن که درست صحبت کنی وگرنه عاقلانه اینست که سکوت کنی. (جرج هوبرت)

جالب و حیرت انگیز

از کتاب عجایب جهان، گرد آورنده محمد نعیم بهار

عجایب در خلقت حیوانات

- کوچکترین حیوان پستاندار موش دراز پوز است که فقط ۴۰ ملی متر قد دارد و در نواحی شمال مدیترانه زنده گی میکند.
- بزرگترین پرنده شتر مرغ افریقایی است اما این پرنده نمیتواند پرواز کند، زیرا به طور متوسط وزنش ۱۳۵ کیلو گرام و طولش ۲/۴۰ متر میرسد.
- کوچکترین پرنده جهان از جنس گنجشکان شناخته شده است و نامش گنجشکپشه و وطنش کیوبا است. فراخی میان دو بالش به ۲/۸۴ سانتی متر و طولش به ۵/۸ سانتی متر میرسد. این پرنده به تیزی پر میزند و نوع ماده آن کمی از نر بزرگتر است.
- پرنده پستاندار: تنها پرنده پستاندار خفاش است که ۲۱۰۰ نوع آن در روی زمین زنده گی میکند. مشهور ترین آنها خفاشهای گیاه خور اند که در نواحی هند شرقی به سر میبرند.
- حیوان بی مانند: یالک یکنوع حیوانیست که سر آن مانند سر گاو، دم آن مانند دم اسب، جسم آن مانند گاو جنگلی و موهای آن مانند بز جنگلی، شاخ های آن مانند گاو و آواز آن مانند طاووس است. این حیوان در منطقه تبت واقع در چین یافت میشود.
- ماهی های برقدار: در افریقا یکنوع ماهی وجود دارد که به اندازه صد ولت برق تولید میکند. این برق از غده های شفافی که در شکم آنها وجود دارد، تولید میشود. همچنان در رودخانه آمازون نوعی ماهی بنام هنکلیس وجود دارد که نیروی برق آن ۶۰۰ ولت در یک تماس است. یکتعداد ماهی های برقی نیز در جهان وجود دارد که اگر کسی به آنها دست بزند، لرزش سخت و شدید در خود احساس میکند. این ماهی ها بدن پهن و پوست صاف دارند و بجای تخم، چوچه میدهند و طول آنها یک متر است.

کافی داشته باشد ولی مواظب باش که نور، چشمش را نزند. همچنان هوای اتاق تا حد امکان تازه باشد.

انگیزه این نوشتار برگرفته از گفت‌واییست که "زهل آشکارا" پندی پیش از یکی از برنامه های تلویزیونی ایران یادداشت گرفته است. زهل

آشکارا هفده سال دارد و در صنف 4VMBOT Havo در کالج Brandsma مشغول آموزش است و آرزو دارد در آینده رشته ژورنالیزم و یا حقوق درسی بتواند دست اندرکاران نهال برایش موفقیت تمنا داشته نواهان همکاری بیشتر شان میباشند.

فضای مناسب برای مطالعه

داشتن مکان آرام جهت مطالعه برای اکثر ما مفید و سودمند است. اگر در اتاق تو کس دیگری هم زنده گی میکند و یا اگر در خانه ات جای کافی نداری، جای را برای خودت پیدا کن! مثلاً به اعضای خانواده بگو که هر شب میخواهی آشپزخانه را برای ساعتی مکان مطالعه خود بکنی. همچنین میتوانی به عنوان آخرین چاره در کتابخانه عمومی یا در خانه دوستت مطالعه کنی. در صورت امکان، پشت میز بزرگی بنشین که بتوانی همه اشیایی چون کاغذ و قلم را هم دم دست بگذاری تا مجبور نباشی هر بار برای دسترسی پیدا کردن به آنها از سر جای خود بلند شوی. از اینکه روشن بودن تلویزیون و رادیو و همچنین صدای مکالمه تلفونی و یا صحبت مهمانان مانع تمرکز حواس میشود، کوشش کن جایی را برای مطالعه برگزینی که راحت بتوانی کار کنی و نور

مگر میشود بدون ریشه سبز ماند؟

نام من فهیم نورشاهی است و متولد ۲۲ حمل ۱۳۵۹ شهر کابل میباشم. تا صنف ششم در کابل در مکتب ایمنی چهلستون درس خواندم. بعداً نسبت جنگ های تنظیمی وطن را ترک کرده همراه با خانواده ام به پشاور آمدم و در آنجا شامل مکتب عبدالله بن زید شدم. مدت سه ماه در آن مکتب درس خواندم و به دلیل سوالات کنجکاوانه ولی بی غرض از معلم (ملا) عقاید، توسط او لت و کوب شدم. مکتب را ترک گفته و به علت عدم دلچسپی به آن نوع مکاتب و بنا به دلایل اقتصادی تا سال ۱۹۹۹ که در پشاور بودم، به جز از فراگیری یک کورس پانزده ماهه در سال ۱۹۹۵، در کدام مکتب و یا مدرسه بی آموزش ندیدم. مصارف رسیدنم تا به کشور هالند را برادرم با زحمات و فدا کاری شبانه روزی پرداخت.

نهمین و آخرین فرزند والدینم میباشم. مادرم را هشت سال قبل از دست داده ام. با دو برادرم در هالند زنده گی میکنم. به استثنای یک خواهرم که در پاکستان است، باقی خانواده ام در کابل به سر میبرند.

فعلاً در امستردام زنده گی میکنم و در شهر لایدن مصروف درس خواندن در ID Collage در بخش MBO (تحصیلات مسلکی متوسطه) در رشته SCW (کارکن اجتماعی و فرهنگی) هستم. میخواهم که در آینده دانشگاه را در رشته Anthropology یا "مطالعه انسان و خصوصیات آن" تعقیب کنم. در پهلوی درس، هفته دو یا سه روز کار میکنم. وقت فراغتم را بیشتر به مطالعه، دیدن فلم های هنری جهان و موسیقی (بیشتر افغانی و ایرانی) سپری میکنم. از اینکه میتوانم از مطالعه لذت ببرم، مدیون برادر بزرگم هستم، چون او بود که هر ماه مجله "د کمکیانوائیس" را برایم به خانه می آورد و همچنان برادر انجیر و شاعرم که زیاد مرا تشویق میکرد و از آنجا ذوق مطالعه در من بیدار شد.

چرا مینویسم؟

فکر میکنم به خاطری که هر انسان دوست دارد احساسات و عواطف خود را با کسانی قسمت کند که برایش احساس میدهند و درکش میکنند. اما چون خود را تنها احساس کرده

ام و یا بلد نبودم که با زبان خود را بیان کنم، احساس کرده ام که درک نمی شوم، (نه به این دلیل که آدم پیچیده و یا مشکل استم، فقط شاید چون کنجکاو هستم!) نا خود آگاه احساسات خود را روی کاغذ می آورم و بعدش احساس میکنم که خالی شده ام، و درک میکنم که درک میشوم. گاهی هم شاید میخواهم که از طریق نوشتن، نظر و عقاید خود را به هم نسلانم در میان بگذارم، ولی هیچگاه تا حال نوشته هایم را به جز به چند دوست نزدیکم، به کسی نشان نداده ام و نمی فهمم که چی نوشته ام و چطور نوشته ام.

چرا فرهنگ و زبان خود را حفظ کنیم؟

منطقی است که هر آنچه زیبا و قشنگ است، باید به حفظ آن کوشید. فرهنگ و زبان ما از زیبایی ها و مزایای بسیاری برخوردار است. گرمی یی که در آن وجود دارد، هر انسان را به خود میکشاند، به خصوص آنهایی که جز آن بوده اند و هستند.

کشش و گرمی فرهنگ ما آنچه است که انسان مدرن غرب، با وجود دسترسی اش به پیچیده ترین مسایل، فاقد آن میباشد و هر روز بیشتر کمبود آن گرمی را احساس میکند.

فرهنگ بومی ما با آنهمه جاذبه یی که دارد، از نظر بسیاری از هموطنان ما دور مانده و در بسیاری موارد، ارزش های بیگانه جای آن را میگیرد که در فرجام هموطنان متوجه این کاستی میشوند و دوباره به فرهنگ بومی خود برمیگردند. آخر ریشه ما آن است و مگر میشود بدون ریشه سبز ماند؟ (آری اگر مصنوعی بودن را ترجیح دهیم!!) با ارج گذاشتن به ریشه خود، به سبز بودن خود ارج میگذاریم و با سبز بودن خود به آنهایی که فکر میکنند ما فطرتاً عقب مانده بودهایم، نشان میدهیم که ما هنوز زنده هستیم و هنوز امید آن است که روزی دوباره باغ سبزی را تشکیل بدهیم که روزی از درختان بارورش تخم گرفته شده بود، برای کشت زمین های مردمان تنگ نظر، خود خواه و احسان فراموش!

با سپاس از فهیم میرشاهی که به پرسش های ما پاسخ گفتند و زحمت فرستادن شماری از نوشته های شان را به اداره "نهال" متقبل شدند، وعده میدهیم که در شماره های آینده به نشر گزیده هایی از نوشته های شان بپردازیم.

ای زنده گی سلام!

اینجانب احمد جامی به هر یک شما که این نامه من را میخوانید سلام میفرستم! و خصوصاً به هموطنان دور از میهن شادباش میگویم. دوری از وطن تأثیرات مثبت و منفی دارد. یکی

از کمبودها نداشتن سواد زبان مادری میباشد. شخصی من این است که هر انسان باید با نوشتن و خواندن زبان اصلی

خود آشنایی داشته باشد. به همین دلیل به این کورس زبان دری در شهر لایدن اشتراک کردم. بخش اول بعد از سه ماه به پایان رسید و بعد از وقفه کوتاه دوباره آغاز خواهد شد.

این سه ماه بسیار جالب و پر آموزش سپری شد و از معلم محترم خانم پروین سرابی و کسانی که این کورس را سر پا ساختند، متشکرم.

احمد جامی از دنهاخ

از همه اول تر میخواهم از خانم پروین که معلم صاحب ماست، از صمیم قلب تشکری کنم که این امکان را برای ما نوجوانان فراهم کرده تا بتوانیم زبان مادری خود را یاد بگیریم و با هموطنان خود تماس گرفته بتوانیم.

درس های ما به شکل ابتدایی شروع میشود، چون که شاگردان سویه و سطح مختلف دارند و ما از «الف، با» شروع میکنیم.

طریقه درسی را که معلم صاحب برای ما در نظر دارد، یک میتود خوب است. تقریباً ۶۰٪ خواندن و ۴۰٪ نوشتن می باشد.

صنف ما از ۱۱ شاگرد تشکیل شده که هر یک در صنف ها و سویه های مختلف در هالند درس میخوانند. شاگردان شوق و علاقه زیادی به زبان مادری دارند. اکثر شان از راه های دور می آیند. بعضی شاگردان حتی مدت زیاد سفر میکنند تا که بتوانند به درسها اشتراک کنند. امیدوارم که دیگر نوجوانان هم کوشش کنند که زبان مادری را یاد گیرند چرا که کسی که یک زبان میدانند

به هر یک شما که این نامه مرا میخوانید سلام میفرستم!

یک شخص است و کسی که دو زبان میداند، دو شخص است. نوجوانان و جوانانی که در کشور های بیگانه زنده گی میکنند، به مشکل میتوانند از فرهنگ و زبان خود باخبر باشند و من افتخار میکنم که در این صنف نوجوانانی هستند که با

وجود درس های مکتب هالندی و مشکلات زیاد خود باز هم کوشش میکنند که زبان خود را فراموش نکنند. من به نماینده

گی از شاگردان این صنف از همصنفی ما فاطمه که ایجاد این صنف درسی را برای ما نوجوانان پیشنهاد کرد، تشکر میکنم.

آرش کارگر

نخست از همه میخواهم

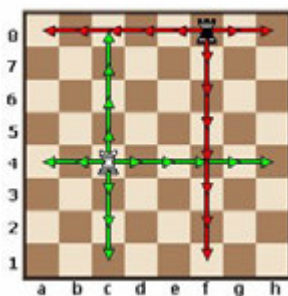
از معلم صاحب تشکری کنم. شما زحمت زیاد کشیدید و معلم مهربانی هستید. مقصد من از فراگیری این کورس، یاد گیری زبان فارسی است. چند سال پیش درس فارسی میخواندم ولی بخاطریکه این زبان را استفاده نکردم، اکثر لغت ها را فراموش کرده بودم و فعلاً دوباره به یاد می آیند و هم یک تعداد لغتهای نو یاد گرفته ام. حیف است اگر جرئت صحبت به زبان مادری را پیدا نکنم و امیدوارم که سال دیگر صدای خودم را بیشتر بکشم.

با تأسف من در این اوقات بسیار با درس های فاکولته مصروف بودم و برای درس "دری" وقت کم میماند.

بیایید شطرنج بیاموزیم

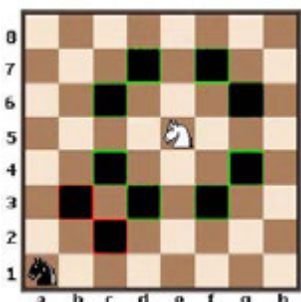
تخته ۶۴ خانه ای شطرنج است و رنگ آن سیاه می باشد و در آن رخ گذاشته شود. در پهلوی آن خانه (b1) از اسب می باشد، فیل (سیاه) در خانه (c1) و در کنار آن خانه (d1) مخصوص وزیر است. در پهلوی وزیر، شاه در خانه (e1) قرار می گیرد و بعداً در خانه (f1) فیل دوم (سفید) و یا فیل مخصوص شاه و در کنار فیل در خانه (g1) اسب دوم و در پهلوی آن خانه (h1) رخ دوم جابجا میشود که خانه آن سفید است و به همین ترتیب در قطار هشتم تخته مهره های سیاه گذاشته میشوند. مقابل این سوار ها، پیاده ها که پاسداران و یا محافظین آنها نامیده میشوند، جا بجا میشوند و آماده گی خود را بخاطر پیشروی به طرف قطارهای مقابل میگیرند. هر کدام از مهره ها آمادگی جنگ را دارند؛ حتی اگر از بین بروند، شاه و مهره های دیگر را محافظت میکنند. تنها شاه که خود را قربان نمیکند و در صورتی که مورد حمله قرار بگیرد و مهره های دیگر از او دفاع نتوانند، بازنده میشود و خود را تسلیم حریف میکند که این را در شطرنج "مات" یا باخت میگویند.

در شماره گذشته، طرز حرکت هر مهره و یا دانه شطرنج توضیح شده است و برای یاد آوری شما تکرار میکنیم که؛ وظیفه رخ یا سنگردار، نظارت و نگهداری کوچه های افقی

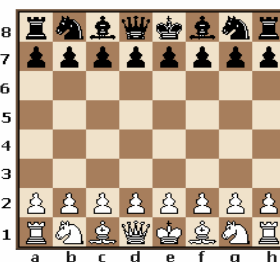
و عمودی است و به همین شکل حرکت میکند که در جریان یا دانه های دیگر را از بین میبرد و یا خود از بین میرود. وظیفه اسب از بین بردن دشمن در خیز های پنهانی بغلی میباشد که

خیلی خطر ناک است و آنرا خیز اسب میگویند. اسب یگانه دانه ای است که از بالای مهره های دیگر خیز میتواند و باید خوب دقیق محاسبه گردد و هر خیز اسب یک ونیم خانه میباشد؛ وظیفه فیل از بین بردن

نو آموزان گرامی، در شماره گذشته با تاریخچه شطرنج، ساختار تخته شطرنج مهره ها و وظایف آنها آشنایی حاصل نمودید؛ اکنون پیرامون چگونگی آغاز بازی شطرنج بحث را دنبال مینماییم.

نخست اختصار نام گذاری مهره های شطرنج را در زبان انگلیسی که بیشتر مروج کتاب های شطرنج در سطح جهان و فدراسیون جهانی شطرنج است، انتخاب نموده و یک بار دیگر به خاطر میسپاریم:

شاه (K)
وزیر (Q)
فیل (B)
اسب (N)
رُخ (R)
پیاده علامه اختصاری ندارد.

خوردن یا برداشتن
ویازدن به (:) یا (X)
چال و یا حرکت خوب (!)
بسیار خوب (!!)
حرکت خراب (?)
بسیار خراب و اشتباه (??)
حرکت از جانب مهره های سفید (1)
حرکت از جانب مهره های سیاه (1...)
خط یا فاصله بین حرکت مهره سفید و یا مهره سیاه از یک نقطه به دیگر نقطه (-)
فاصله بین حرکت مهره سفید و یا سیاه (,)
کش(+)
مات و یا تسلیم شدن و یا دنبال نکردن (#)

تخته شطرنج را مقابل خود طوری بگذارید که ارقام آن به دست چپ شما و خانه سفید در گوشه پایین دست راست تان قرار گیرد. مهره های سفید را در قطار پایین به این طریق جا بجا کنید:
خانه یی که از تقاطع ردیف (1) و ستون (a) به میان میآید، a1 نامیده میشود و نخستین خانه

سیاه نیز دوخانه حرکت میکند. در مورد قدم های بعدی نظر به پلان منظم و کاملاً سنجیده شده، مهره ها حرکت میکنند.

طوری که اسب خانه (g1) به خانه (f3) حرکت نموده تا پیاده دشمن را از بین ببرد ولی قشون سیاه با احساس از بین رفتن عسکر ویا محافظ شاه، اسب خانه (b8) خود را غرض نگهداری از ضربه دشمن به خانه (c6) هدایت میدهند ویا اینکه خود اسب بنابر صلاحیت خود که پیاده ویا محافظ شاه را در معرض خطر میبیند، فوراً در دفاع آن خود را میرساند.

در اجرای وظیفه بعدی به فیل خانه (f1) وظیفه داده میشود تا در خانه (c4) جابجا شود ولی مهره های سیاه غرض از بین بردن محافظ شاه سفید به اسب خانه (g8) هدایت میدهند تا در خانه (f6) جا بگیرد. حال شما فکر کنید که جانب قشون سفید چه تدابیر را در پیش خواهند گرفت واین تمرین را چندین مرتبه بالای تخته شطرنج تجربه نمائید تا در آینده بتوانیم گام پیشتر بگذاریم. همین مثال توضیح شده از این قرار است:

1. e2-e4, e7-e5 .
2. Ng1-f3, Nb8-c6
3. Bf1-c4, Ng8-f6

مثال های دیگر:

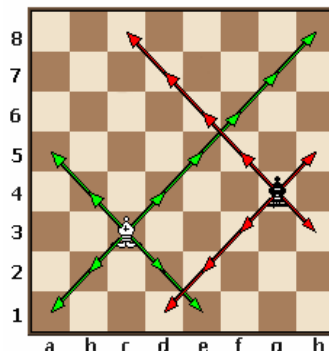
1. e2-e4, e7-e5 .
2. Ng1-f3, Nb8-c6
3. Bf1-c4, Ng8-f6

1. e2-e4, e7-e5
2. f2-f4, Bf8-c5
3. f4xe5?, Qd8-h4+!
4. Ke1-e2?!, Qh4xe4#

1. e2-e4, e7-e5 .f2-f4
2. Ng1-f3, Nb8-c6
3. Bf1-c4, Ng8-f6

1. e2-e4, e7-e5
2. f2-f4, Bf8-c5
3. f4xe5?, Qd8-h4+!
4. Ke1-e2?!, Qh4xe4#

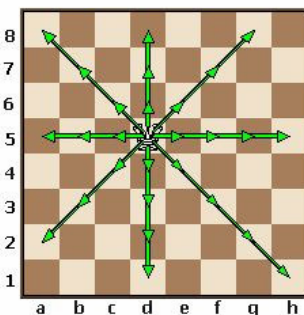
دشمن در زاویه ها ویا کنج های خانه های دور و نزدیک شطرنج است، یعنی فیل به شکل مایل حرکت میکند که در مسیر حرکت خود دانه ها را از بین میبرد و یا خود کشته میشود. وزیر با صلاحیت بیشتر، وظیفه رخ و فیل را در دور و نزدیک خود

انجام میدهد و مهره قوی شطرنج به شمار میرود و نباید در مقابل مهره های پایین تر خود تبادل شود. از لحاظ ارزش

وزیر در برابر وزیر، رخ در برابر رخ و اسب و فیل در برابر یکدیگر نظر به موقعیت شان در تخته ارزش دارند و میتوانند تبادل شوند و در مجموع تمام مهره ها تا آخر بازی کوشش میکنند که شاه و مهره های دیگر را محافظت کنند.

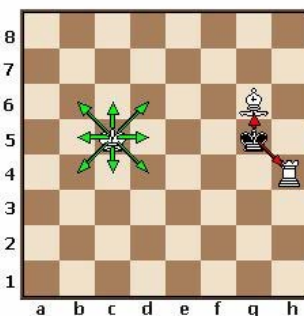
وظیفه شاه نگاه کردن خودش از حمله دشمن است و اگر یکی از مهره ها در خانه های جوار شاه نشیند و از خود

کدام پاسبانی نداشته باشد، شاه میتواند آن را از بین ببرد و جانشینش شود. وظیفه پیاده بیچاره که در صف اول جنگ قرار دارد و

فدایی نامیده میشود، در نخستین حرکت یک ویا دوخانه به جانب مقابل میپاشد و در حرکت دومی صرف به اندازه یک خانه به جانب مقابل حرکت میتواند.

پایه دشمنی را که در دو پهلوی مقابلش بیاید، به شکل حرکت فیل (صرف به اندازه یک خانه) از پا در می آورد.

حال به طور نمونه این بازی را در نظر میگیریم:

معمولاً مهره های سفید جنگ را آغاز می نمایند و شاه سفید به پیاده مربوطه خود دستور میدهد که دوخانه به پیش برود. در مقابل شاه سیاه نیز حکم صادر مینماید که جلو دشمن گرفته شود و پیاده

برگرفته از تاریخ غبار، جلد اول

تلخیص و ساده نویسی از: عتیق الله فقیری

سال قبل از میلاد مردم آنجا شریعت و قانون، حکمت الهی و فلسفه، منطق و ریاضیات، طب و نجوم می دانستند و تمدن مستقل داشتند.

افغانستان از گذشته دور

تا قرن ۶ قبل از میلاد

مرکز هفتم در اروپا و دو سه جزیره یونان و ایتالیا بود که از یک هزار سال قبل از میلاد کشور یونان، اساس بزرگ برای فلسفه، طب، نجوم، ریاضی، هندسه و غیره گذاشتند و چشمه نشر این تمدن در دنیا گردیدند. همچنان روم که پیروی از دانشمندان یونان میکرد، مرکز نشر و تمدن در قسمتی از جهان شد.

یکی از مشخصات دوره تاریخ افغانستان این است که با همه مدنیت های تاریخی جهان آشناست.

افغانستان (آن روز) از طرف شمال با دشت های آسیای مرکزی نزدیک و پیوسته است، از قدیم ترین زمانی که تاریخ به ضبط آن قادر نیست، با انسانها مسکون بوده است؛ زیرا دشت های آسیای مرکزی یکی از قدیمی ترین مراکز اجتماعی انسانهاست و از همین سبب تاریخ افغانستان با تاریخ آسیای مرکزی پیوند عمیق خورده است. چنانکه تاریخ ایران و هندوستان شمالی نیز با تاریخ افغانستان ارتباط قایل دارند، زیرا مردمان این کشور ها قرن ها با مردمان افغانستان و آسیای مرکزی در یک جا زندگی کرده اند و به یک زبان سخن گفته اند. حتی بعد از تشکیل کشور های مختلف در این ساحه، باز هم ارتباط این کشور ها با همدیگر بارزتر ماند؛ خصوصاً افغانستان و ایران و ماورالنهر (آسیای مرکزی) که قرن ها نماینده یکنوع تمدن و پیشرفت بوده اند و آمیزش آنها تاثیر زیاد بر هریک گذاشته است.

به هر حال، از زنده گی دوره های بسیار قدیم افغانستان، هنوز آثار و معلومات کافی در دست نیست، جز آنکه از مغاره (تره کمر - هبیک) اسلحه سنگ چقماقی و سامان استخوانی کشف شده است که متعلق به مردم دوره "سنگ عتیق" است. از این آلات انسانها برای شکار گوسفند کوهی، آهو و اسب وحشی استفاده میکردند و این همان دوره است که انسان از حالت حیوانی نجات یافته، اما هنوز با زراعت، صنعت و ساختن مساکن آشنایی نداشتند و به مغاره ها پناه میبردند و کار دیگری جز جنگ با حیوانات نداشتند.

هزاران سال بکار بود تا انسان نیم برهنه و وحشی به مرحله تمدن برسد، به خاطریکه همه تغییرات اول به آهستگی پیش می رود. این تغییرات بزرگ در هر زمان و هر جا یک قسم نبود، بلکه در زمان های مختلف نظر به شرایط محیط طبیعی و اجتماعی پدید می آمد. به همین خاطر مرکز های تمدن قدیم را که نماینده پیشرفت و ترقی مردم اند، از یک دیگر فرق می کنند. مثلاً در آسیا، بین النهرین و سرزمین کلدیه قدیم ترین مراکز تمدن و ترقی جهان اند که تاریخ آن از پنج هزار سال قبل از میلاد شروع می شود و اساس علوم ریاضی، نجوم و طب در آن جا گذاشته شد.

مرکز دوم تمدن، کشور مصر در افریقا است که از سه هزار سال قبل از میلاد در مورد حکمت، ریاضی، طب و نجوم میدانستند. مرکز سوم تمدن کناره های شرقی مدیترانه و فلسطین است که در آن فنیقی ها و اسرائیلی ها از سه هزار تا دو هزار سال قبل از میلاد در تجارت، صنعت نخ بافی یا نساجی و بوجود آوردن الفبای فنیقی پیش قدم بودند. مرکز چهارم کشور چین است که تاریخ آن از سه هزار سال قبل از میلاد شروع می شود. چین با داشتن یک تمدن جدا، در صنعت نساجی، نقاشی، سنگ تراشی، رنگ سازی، گنده کاری، کاغذ و باروت سازی؛ همچنان در موسیقی، ادبیات دسترسی داشته و فیلسوفان، منجمان و تاریخ نویسان زیاد داشت.

مرکز پنجم تمدن بشریت، فلات، آریان و دو طرف هندوکش (افغانستان و ایران) است. افغانستان از دو تا سه هزار سال قبل از میلاد در زراعت و آبیاری پیش رفته بود و ساحه پر نفوس و توانگر بود و در هزار سال اول قبل از میلاد در آنجا صنعت دستی، سکه سازی، طب، نجوم، نساجی و فلز کاری رواج یافته بود.

مرکز ششم کشور هند است که یک و نیم هزار

فعالیت این مردم کندن و تیز کردن نوک سنگ های نا هموار برای دفاع و شکار بود. یکی از مغاره های مهم افغانستان قدیم هم مغاره بزرگ "چهل ستون" (در یک کیلومتری بت پنجاه و سه متری بامیان) است. ما میتوانیم بگوییم که جامعه افغانستان از بیست هزار سال قبل از میلاد موجود بوده و تا دوره "سنگ جدید" (که از نه هزار سال قبل از میلاد شروع میشود) مراحل مختلف تکامل را پیموده و از جامعه بدوی اشتراکی، طائفوی و مادر شاهی داخل مرحله "فلزات" گردیده است. در این وقت مس جای آلات سنگی را گرفت و تیر و دشنه و کارد و بیل و غیره ساخته شد، صنعت کوزه گری ترقی کرد، تبادل و حمل و نقل توسط حیوانات مروج گردید، مالداري و انکشاف زراعت هم مقام مرد را بالا برد و تقدم زن بر مرد از بین رفت.

داکتر لوئی دوپری باستانشناس امریکایی در سال ۱۹۶۵ در "اق کپرک" (جنوب شهر مزار و کنار دریای بلخ) نشانه های از قبیل آیینۀ برنجی، انگشتر و دست بند، اسلحه و قیژه اسب و نگین لاجوردین انگشتر و غیره شواهدی بدست آورد که متعلق به دوره "سنگ جدید" - از دو تا نه هزار سال قبل از میلاد - است. در این ساحه بزرگ بز و گوسفند موجود بود و این ساحه داخل آن منطقه یی است که اولین بار حبوب غذایی در آن زرع گردید و حیوانات اهلی شدند. این باستانشناس معتقد است که این آثار از بیست هزار سال پیشتر از میلاد نماینده گی میکند و چنین آثار تا حال از آسیای مرکزی و هندوستان بدست نیامده است. حفریات سال ۱۹۵۱ در "مندیکگ" (پنجاه و پنج متری شمال قندهار) نشان داده که مردم افغانستان از سه هزار سال قبل از میلاد، ساکن و ده نشین بوده خانه هایی از خشت خام میساختند، به زراعت و مالداري میپرداختند. اسلحه و زیورات مسی و ظروف سفالین کشف شده هم - که دارای اشکال هندسی اند - نشان دهنده سطح بلند پیشه وری آن دوره است. همچنان در میابیم که افغانستان شاهراه تقاطع بین وادی سند و ایران، در سه تا یک هزار سال قبل از میلاد بوده است. فرهنگ افغانستان در مناطق جنوبی و زراعتی کشور از سه تا دو هزار سال قبل از میلاد انکشاف چشمگیر نموده بود و از راه بلوچستان با تمدنهای قدیمی (موهنجه دیر و غیره)

ارتباط نزدیک داشت. همچنان نظر به کیفیت گندم افغانستان مقام اول در جهان دارد، یعنی یکی از نخستین مراکز کشت نباتات به شمار میرود.

گرچه از ساختار اجتماعی دوره های قدیم افغانستان معلوماتی در دست نیست، مگر از اجتماع های بعدی دیده میشود که پدر رئیس خانواده، ریش سفید و بزرگ رئیس طائفه بود و گاهی از اتحادیه بزرگتری از چند قبیلۀ تشکیل میشد. پس میفهمیم که افغانستان چند هزار سال قبل از میلاد داخل یک پیشرفت بزرگ اجتماعی شده بود. ویرانه های قصر های قدیمه در (نادعلی سیستان) نیز یکی از نشانه های قدیم جامعه طبقاتی افغانستان است. انکشاف زراعت و آبیاری، باعث بوجود آمدن وادیهای سرسبز و شهر های پر ثروت و پر نفوس میگردد. این گونه شهر ها مورد حمله قبایل بدوی قرار میگرفت. شهر قدیم بلخ که مرکز اقتصادی و سیاسی باختر بود همیشه مورد تهاجم و حمله توریایی های سوار کار و چادر نشین آسیای مرکزی قرار میگرفت و در نتیجه ضرورت دفاع در برابر تورانی ها یکی از عوامل تشکیل دولت گردید تا این تشکیل بتواند هم داخل را اداره کند و هم در وقت خطر از منطقه دفاع بتواند. بعد ها این دولت قوی شد و به امور مردم پرداخت.

از داستان های مشهور قدیم، قصه (ازی دها کایا ضحاک ماران) یعنی پادشاه چند هزار سال پیش بین النهرین است که از راه ایران به افغانستان حمله کرد و دولت پیشدادی پارادات را که پایتختش بلخ بود، سقوط داد و جمشید پادشاه تاج و تخت را از دست داد. بعد شاه دیگر پیشدادی (فریدون یا تری تونا) قیام کرد و به بین النهرین عسکر کشید و ضحاک را شکست داد. همچنان (نینوس) پادشاه آشوری در هزاره اول قبل از میلاد، از راه ایران و ارمنستان به افغانستان حمله کرد و بلخ را فتح کرد. شهنامه ها از سلسله دولتهای قدیم افغانستان بنام پیشدادی و کیانی (کوانی) و اسپه ها داستان های بزرگ رزمی را حکایت میکنند. در طی همین پیشرفت های اجتماعی بود که مردم افغانستان از مرحله اساطیری و ماده پرستی گذشته به مذهب روی آوردند. نتیجه این تکامل در هزاره قبل از میلاد در یکی از قدیمترین کتابهای جهان بنام "اویستا" دیده میشود.

به هر صورت قصه ما
روی تالس میچرخید و
گفتیم که تالس اولین

پرسشگر فلسفی تاریخ است. یک قصه بسیار جالب در
باره تالس وجود دارد که آگاهی از آن نبوغ یک فیلسوف
را نشان میدهد.

میگویند که تالس را همگی بخاطر مفلسی اش توهین
میکردند و میگفتند که اگر تو اینقدر بزرگ هستی چرا
نان خوردن نداری؟ پول نداری؟ تالس که نجوم میفهمید
پیش بینی کرد که سال آینده زیتون حاصل خوب خواهد
داشت. به عجله پولی فراهم کرد و تمام دستگاه های
روغن کشی را در دو شهر "ملطیه" و "فیوس" به اجاره
گرفت. وقتی زمان محصول زیتون فرا رسید و زیتون
بسیار زیاد شد، ناگهان بالای دستگاه های روغن کشی
زیتون بیروبار شد و تالس هر قیمتی را که خودش
خواست، در روغن کشی تطبیق کرد و ازین مدرک پول
فراوانی بدست آورد و ثابت کرد فیلسوف اگر بخواد
میتواند پولدار شود ولی ایشان به این کار علاقه ندارند.
براستی اکثریت فیلسوفان بزرگ در تاریخ، کسانی بوده
اند که زندگی را به فقر و غربت به سر برده اند و برای
رسیدن به دربار شاهان کله خم نکرده اند. دانش شان
باعث آن شده که با چاکر منشی، خدا حافظی بگویند.
تا اینجا مقدمه سرایی کردیم تا بگوئیم که چرا دموکریت
را فیلسوف مینامیم؟

دموکریټ یا دموکریتوس در سال ۴۶۰ قبل از میلاد در
شهر "آبدر" یونان به دنیا آمد. او سفر های زیادی نمود
و مدت ۵ سال با مهندسان (انجیران) مصری کار کرد.
دموکریټ پیش از آنکه در سال ۳۷۰ قبل از میلاد به
جاودانگی برود، از خود آثار زیادی بجا ماند، مثل: "در
باره آرامش روان"، "در باره طبیعت انسان"، "دوزخ
ها"، "در باره سه نسل"، "علل زمینی هماهنگی
اعداد..."

دموکریټ را فیلسوف
خندان لقب داده اند. وی
به انسان و توانایی
فکری انسان، خوشبین
بود و میگفت که آدمی
میتواند به مدد حواس
پنج گانه خود، جهان و
منجمله خود را بشناسد.
از آنجمله که دموکریت
به خرد و شناخت باور
داشت، تمام زندگی خود
را صرف مطرح کردن

سوالات تازه و یافتن جوابهای تازه کرد.

پیش از آنکه دموکریت،
این فیلسوف بزرگ یونان
باستان را بشناسیم،

ضرور است تا یک مقدار در باره سیر پیدایش
اندیشه های فلسفی که قبل از دموکریت وجود داشته
بفهمیم.

همین قدر کافیتست که بدانیم فیلسوف در زبان
یونانی به معنای "دوستدار خرد" است و این واژه
از ۶۰۰ سال قبل از میلاد به تمامی کسانی اطلاق
میگردید که از یکسو به تمامی علوم زمانه خود
استاد بوده اند و از سوی دیگر به سوالات جدید،
جوابهای تازه ارائه میکردند.

اگر سوال شود که اولین فیلسوف جامعه بشری
کیست؟ همه میگویند "تالس" اما آیا پیش از تالس
فلسفه وجود نداشت؟ بلی! فلسفه قبل از تمدن یونان
پیدا شده بود؛ مثلاً در هند، در چین و یک کمی در
آریانای باستان... ولی فلسفه بصورت مَدُون یعنی
نوشته شده، در یونان باستان بوجود آمده است،
همان طور که در بخش اول این نوشته یاد آوری
شد، فلسفه و علوم، نتیجه تفکر جامعه بشریست و
تمامی ملیت ها و اقوام در آن کم یا زیاد دخیل اند.
باید یاد گرفت که فلسفه یعنی سوال کردن و برای
سوال جواب پیدا کردن است. اگر فیلسوف در هر
دوره تاریخ سوالات جدید طرح نکند و جواب های
آنها را خودش یا فیلسوف دیگری ندهد، فکر آدمی
مانند آبهای ایستاده، گنده میشود. تالس به حیث
اولین فیلسوف جامعه بشری علاوه بر آنکه در آن
وقت بر هندسه، فزیک و نجوم استاد بود، به طرح
پرسشها دست میزد، مثلاً سوال میکرد:

"چرا آهن رُبا آهن را جذب میکند؟" و یا "تمام
اشیا از چه ساخته شده اند؟" و سوالات دیگر.
میگویند که هر طفل از لحاظ سوال بر انگیزی به
فیلسوف شباهت دارد، چون کودکان و نو جوانان
همیشه میپرسند و همیشه در سدد پیدا کردن جواب
های قانع کننده استند، پس ازین رو میتوان گفت که
کار پرسشگری کودکان و نو جوانان که از ذات
تفکر شان منشأ میگیرد، یک حرکت فلسفی است و
هر گونه جوینده خورد سال، یک فیلسوف کوچک
است، اما متأسفانه که بسیاری از والدین افغان نه
تنها به پرسشهای خورد سالان توجه نمی کنند بلکه
به خاطر رگبار پرسشها، کودکان را به سوی بی
جربت شدن سوق میدهند، والدین مجبور اند که حتا
به فلسفی ترین سوالات کودکان نیز، پاسخ بدهند.

وقتی کودک میپرسد: "خدا چیست؟" و یا "نی نی
گک از کجا بوجود می آید؟" پاسخ ها اکثراً به این
خلاصه میگردد: "بی ادبی نکن..."

دموکریست نوشته و بیان زبان خیلی شیرین و روان داشت، مسائل بسیار جنجالی را با کلمات بسیار ساده بیان میکرد.

پیش از دموکریست مردم یونان به این عقیده بودند که خط سفید و شیری که در آسمان بوجود می آید و ناگهان گم میگردد (ستاره دنباله دار) عبارت از آنست که: "هرا" (الهه خوشبختی) طفل "هرکول" را شیر میدهد و این شیر خدایی است که در هوا به شکل یک خط دیده میشود. ولی دموکریست آمد و گفت:

"این خط نورانی و شیری رنگ، شیری نیست که از پستان "هرا" به دهن طفل "هرکول" میریزد بلکه این خط نوری نتیجه حرکت سیاره ثاقب است." به عجله مردم آن روزگار دموکریست بیچاره را "کافر" نامیدند. همان چیزی که تا اکنون به حق کاشفین و پرسشگران تاپه میخورد!

در زمان دموکریست یعنی در یونان باستان در بین دانشمندان و فیلسوفان این سوال مطرح بوده که جهان از چه ساخته شده است و ماده اولیه جهان چیست، آیا در میان آب، خاک، باد و آتش کدام مواد اولیه است؟ پیش از دموکریست نه تنها در یونان بلکه در چین و هند نیز در مورد چهار ماده نظریاتی وجود داشته است.

اما وقتی که دموکریست به میدان آمد و روزی یک سیب را با کارد نیم کرد و آن نیم را باز نیم کرد و این قطع کردن را تا جایی رساند که دیگر نتوانست، سیب را توته کند، چون این فیلسوف از عقل و هوش ویژه برخوردار بود ناگهان به این نتیجه رسید که اشیاء تماماً از چیزی باید ساخته شده باشند که آن چیز یک ذره کوچک است و آن ذره کوچک غیر قابل تجزیه است، و آنرا اتوم نام گذاری کرد.

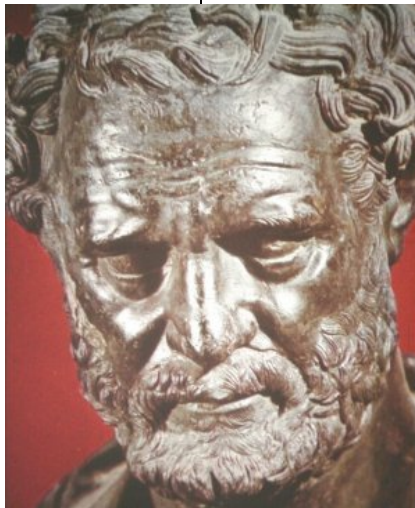
دموکریست را پدر اتوم (ATOME) نامیده اند. به راستی اگر این فیلسوف نمی آمد و نمی گفت که تمام اشیا از اتوم ساخته شده اند، مگر تا مدتها بشریت در مورد شناخت جهان سرگردان نمیبود؟ بزرگترین کشف تاریخ را دموکریست در زمانی انجام داده است که نه فزیک و نه کیمیا به آن حد تکامل داشت و نه لابراتوار وجود داشت، از اینرو کشف اتوم در ۴۰۰ سال قبل میلاد و ۲۴۰۰ سال قبل از امروز گپ فوق العاده یی بوده است. توجه کنید که "اتومیسیم" یعنی اندیشه اتم دموکریست تا قرن بیستم ادامه یافت و در آغاز قرن بیستم اتوم

تجزیه شد.

دموکریست تنها کاشف اتوم نیست بلکه تشریح کننده شناخت عمومی جهان است. او میگفت وقتی اتوم را بشناسی، جهان را شناخته ای! دموکریست در همان زمان میگفت که اتوم ها گوناگون اند؛ مثلاً اتوم روغن با اتوم سرکه فرق دارد و اتوم سنگ با اتوم آهن فرق دارد و همچنان میگفت که اتوم ها ابدی در درون هر شی در حال حرکت اند. این گفته ها اوج نبوغ یک فیلسوف را در تاریخ قدیمتر انسان نشان میدهد. اگر امروز آدمهایی پیدا میشوند که بخاطر پرکردن جیب های خود از اتوم دموکریست، بمب اتمی میسازند، گناه دموکریست نیست، بلکه گناه دانشمندی است که احساس و عاطفه دموکریست را ندارد. دموکریست اتوم را کشف کرد تا انسان، محیط را بشناسد و از شناخت خود بخاطر رفاه و خوشبختی انسان استفاده کند، ولی تمان آنانیکه بمب اتمی میسازند، نه بخاطر خوشبختی انسان فکر میکنند و نه به سرنوشت زمین، فقط برای پُر کردن جیب های خود فکر میکنند!

روح و روان تمامی دانشمندان و فیلسوفانی که برای آزادی انسان و سعادت بشر زحمت کشیدند و اکنون در گور خفته اند، ناشاد میباشد اگر از کشفیات آن جاودانگان تاریخ به نفع بشریت استفاده نگرند.

امروزه هیچ عاقل و غیر عاقلی وجود ندارد که واژه "اتوم" را نشنیده باشد، ولی کمتر کسانی یافت میشوند که با اولین کاشف آن یعنی Democritus

آشنایی در خور داشته باشند.

یک معنای "بی فرهنگی"، "ناسپاسی" است. امروز نه تنها در فرهنگ های عقب مانده بل در فرهنگ های مَثون نیز از گرفتن نام بزرگان تاریخ جلوگیری میشود. منجمله از نام درخشان دموکریستوس. بمب اتمی میسازند ولی نام دموکریست خوششان نمی آید. حتماً امروز نیز وقتی نامی از دموکریست بمیان آید بدون آنکه به کاشف بزرگ آن سر تعظیم فرو بیاورند، آن بزرگ مرد دنیای خرد گرایی را بنام دهری، ماتریالیست، کافر و غیره واژه های از مد افتاده، میگویند. ولی نمیدانند که روزی نی روزی بشریت وقتیکه بیرق آزادی خود را در زمین ایستاده کند، از تمام کاشفین و فیلسوفانی که در عرصه رفاه و سعادت انسان عرق ریخته اند، بطور اساسی قدر دانی خواهند کرد. و این بشریت که میگوئیم همین کودکان و نو جوانان امروزی زمین اند که باید با روحیه سپاسگذاری از خرد گرایان تاریخ پرورش بیابند تا در مقابل تمامی کسانی که از علوم و فلسفه به نفع جیب خود و کشتار مردم استفاده میکنند، با چراغ علم به مبارزه برخیزند.

نهال، شماره سوم، صفحه سی ام

شاگردان کورس "ابو علی سینای بلی" همراه با آموزگار شان
انجیر پروین سرابی در برنامه پایان سال تعلیمی

از دوستداران "نهال" در هر کشوری
که هستند، صمیمانه خواهشمندیم تا
با ارسال تصاویر عزیزان شان، این
صفحه را رنگین نگهدارند.

درست بنویسیم

زبان خویش وقوف نداشتند، ناگزیر راه به دهی نبردند.

باید پذیرفت که زبان نوشتاری ما نیز، دشواریهایی دارد که امر آموزش این زبان را برای همزبانان و یا بیگانگان دیرپاب می سازد و بایسته است به برخی از این دشواریها اشارت راند.

برای این که با دشواریهای زبان فارسی دری، اندکی آشنایی به هم رسانیم، بایسته است تا برخی از مفاهیم و مقوله های زبانشناسی را دریابیم.

آوا:

ما در زبان با آوا ها (Phone) رویارویم، آوا صوتی است که در اثر برخورد هوا با بخشهایی از منابع صوتی انسان، یعنی حنجره، دهان، زبان و لبها به وجود می آید. آوا پدیده مادی است که با زبان پیوند دارد و برای نظام ذهنی زبان به عنوان نشانه مادی شناخته میشود.

آوا، واحد های صوتی اند و کوچکترین واحد های صوتی (Sound Units) زبان را (واج) یا (Phoneme) می خوانند. واجها در واقع، آوای نمودار های نگارشی زبان اند. هر یک از حروف الفبا کوچکترین نمودار نگارشی زبان اند که آنان را (Grapheme) می نامند. به گونه نمونه حرف « ر » یک حرف یا گرانیم است. هنگامی که آن را تلفظ می کنیم، آوای آن، واج حرف « ر » است؛ اما در زبان فارسی دری، یک واج گاهی نمودار چند حرف یا گرانیم است که به آن خواهیم پرداخت.

واجهای زبان فارسی به سه دسته بخشبندی میگردند:

- ۱- واجهای مصوت یا واکه ها (Vowel)
- ۲- واجهای صامت یا همخوان ها (Consonant)
- ۳- واجهای نیمه صامت (Semi vowel)

"اگر واک که به کمک ارتعاش تار آدها در حنجره تولید می شود، درگذر خود از اندامهای گویایی به آن چنان مانعی (از نوع اهتزاز، سایشی، غلتان، کناری و غیره) برخورد نکند که در نتیجه آن، آوای تازه یی بدان افزوده شود، آن را واکه می گویم. اما اگر واک یا هوای باز در گذر خود از اندامهای گویایی، به آن گونه مانعی از انواع بالا برخورد کند که در نتیجه آن، آوای تازه یی به آن افزوده شود، آن آوا را همخوان می گویم." (۲)

هرگاه پیرامون زبانی سخن می رانیم، با دو مفهوم و دو نمود آن زبان رویارویم. نخست صدا ها و آوایی که آن زبان را می سازند و دو دیگر نشانه های نوشتاری یا نمودار نگارشی آواها.

"هر خط نشانه مادی، محسوس و نوشتاری برای نظام ذهنی زبان است. به این ترتیب، زبان یک پدیده ذهنی واحد با دو تظاهر مادی متفاوت است که یکی نوشتاری و دیگری گفتاری است."

زبان فارسی دری نیز مانند دیگر زبانها، دو صورت دارد، صورت گفتاری و صورت نوشتاری و کسانی که به هر دو صورت این زبان آشنایی دارند؛ یعنی هم توانایی تکلم را دارند و هم نوشتن و خواندن را می دانند؛ در شمار با سوادان اند و کسانی که تنها به نمود لفظی زبان آشنا اند و توانایی خواندن و نوشتن را ندارند؛ در شمار بیسوادان اند.

فتنه یی که یک ربع قرن پیش از امروز، در سرزمین ما افتاد؛ یکی از دستاوردهای غمبار آن این بود که گروه بیشماری از شهروندان را آواره کشور های دیگر ساخت. اقامت طولانی ایشان در کشور های بیگانه، سبب زایش نوزادان و یا بزرگ شدن کودکان فراوانی در سرزمینهایی با زبان های بیگانه گشت.

این نسل آرام آرام با زبان مادری خویش فاصله گرفت و نا آشنا ماند و ناگزیر بود به سوی زبان کشور میزبان پرتاب گردد.

برخی از اینان، با زبان نگارشی خویش بیگانه ماندند و خانواده های شان نیز هرگز در پی آموزش خط و سواد برای اینان نیفتادند و در زبان مادری خویش بیسواد ماندند. افزون بر این، بخش عظیمی از این نسل، زبان گفتاری خویش را به گونه مخلوط و آمیخته با زبان کشور میزبان و با نظام واژگانی محدود فراگرفتند.

نهادهایی هم که اینجا و آنجا، در پی گشایش مراکز آموزش زبان افتاده بودند، به پیروزی محسوسی دست نیافتند و سر انجام، هزاران تن از جوانان ما به نمود مکتوب زبان مادری خویش آشنا نگشتند و و بیسواد ماندند.

از شمار اسبابی که میتوان برای ناکامی این مراکز آموزشی بر شمرد، یکی هم شیوه نادرست و سنتی تدریس بوده است و از جایی که برخی از آموزگاران، خود به ویژگیهای دستوری و ساختاری

در فارسی دری (گویش کابل) هشت واکه را می شناسیم که آنها را به دو دسته بلند و کوتاه میتوان تقسیم کرد.

۱- واکه های بلند:

الف- واکه (ā) یا (a) که در آغاز کلمه به همین گونه، در پایان کلمه به گونه (ā) و در میان کلمه هم به صورت (ā) و هم به صورت (a) نمودار می گردد:

- در آغاز واژه: آینه، آب، آن.

- در میانه واژه: جلالتماب، نان، باران.

- در پایان واژه: آیا، جدا، فردا

ب- واکه [ū] یا واو معروف (u)

در آغاز واژه: این واکه در آغاز واژه به گونه (ū) (نگاشته میشود؛

چون، اوftadan، اوستاد Ustad

یادداشت:

این واژه ها را اکنون با واکه کوتاه (O) می نویسند؛ چون اُftadan (Oftadan)، اُستاد (Ostad)،

در میانه واژه: نور (nūr)، دور (dūr)

در پایان واژه: شو (sū) ابرو (abrū)

ج- واکه [ū] «و» وای مجهول

- در میانه واژه: کور (Kur)، شور (Sur)

- در پایان واژه: گیسو gisu، جو (ju)

د- واکه [ī] «ی» یای معروف (ā)

در آغاز واژه به گونه (ī) نمودار میگردد:

- ایمان، Imān، ایثار Isār

- در میانه واژه: شیر (نوشیدنی) Sir، سیر Sir

در پایان واژه: کشتی Kestī، بدی badi

ه- واکه [i] «ی» یای مجهول (i)

- در آغاز واژه با زهم به گونه (i) چون ایزا izār

- در میانه واژه: شیر (حیوان) Sir، سیر (ضد گرسنه) Sir

- در پایان واژه: بلی bali، نی ni

دنباله دارد

بیایید فارسی بیاموزیم

تهیه کننده: انجنیر پروین سرابی

والدین و استادان گرامی،

سپاس بیکران از آنعده افغانهای بادرک که با تدریس لسان مادری برای کودکان وطن دروازه خودشناسی، اعتماد به نفس و سعادت را بروی نهالان میهن عزیز ما میگشایند و همچنان از آنعده هموطنان علم پرورم که با پیشنهادها، انتقادات سالم، و تشویق های بیشانیه شان مرا در پیشبرد این امر مهم انرژی دادند، قلباً اظهار امتنان نموده و موفقیت مزید درین راستا برایشان تمنا دارم.

قبل از اینکه به تدریس درس دوم بیازم قبل تذکر میدادم که تعطیلات تابستانی عنقریب شروع میشود و کودکان ما به استراحت ضرورت دارند، پس نباید اوقات رخصتی رسمی شانرا با آموزش اجباری ناخوش ساخت. زیرا کودکان خویشان را آماده و مستحق این رخصتی میدانند و میخواهند که به اندازه کافی مانند هم صنفی های شان لذت ببرند. اگر کودک خودش میل و رغبت دارد که به درسش ادامه بدهد با کمال افتخار و آمادگی کامل به خواستش لبیک بگوئید.

سال اول تعلیمی ۲۰۰۵ با اینکه مدتتش کوتاه بود به پایان میرسد. برای اینکه کودک زحمتش را بی حاصل فکر نکند پیشنهاد میکنم که پی گیری اش را در امر آموزش زبان با یک تحفه کوچک قدر و ستایش کنید.

در درس قبلی مسئولیت تدریس «و، ز، د، ه» را گذاشته بودم، بعضی از دوستان هموطنم با من به تماس شدند که دریافت رسم ها و تنظیم مواد درسی برای شان مقدور نیست و پیشنهاد نمودند که از همین طریق و به همین ترتیب تدریس حروف صورت گیرد. باید متذکر شوم که نشریه وزین نهال هر سه ماه به چاپ میرسد، کودکان باید برای سه ماه یعنی دوازده هفته مواد درسی داشته باشند و در هر هفته یک حرف نو بیاموزند که هر حرف حد اقل سه صفحه را در بر میگیرد که در نتیجه ۳۶ صفحه این نشریه باید برای تدریس زبان مادری اختصاص داده شود، با اینکه به خواست تان جواب مثبت داده باشیم اینک به تدریس حروف «d=r، r=و، o=ز، z=مپردازم و فعلاً از تمرینات اضافی صرف نظر میکنم.

لطفاً به صفحه نخست مراجعه کنید.

پیرامون زبان و جایگاه فرهنگی آن سخن به تکرار آمده که ضرورت بازنویسی آن در این مقاله نیست.

در این نوشتار به این گفته فرزانه بی از باختر زمین بسنده می کنیم که انسان را حیوان به اضافه زبان تعریف و شناسایی کرده است. از همینرو فرزانه گانی سده هایی پسین به زبان و فلسفه زبان و پیامد منطقی آن از زاویه دیگر درنگ داشته اند و آن را در محور شناخت شناسی، آموزش، ادبیات و طیف

هایی
مختلف از
آگاهی و
بیان
نشانی
کرده اند.

با در نظر داشت گفته های آمده، انسان در هرموقعیت و جایگاه، ناگزیر از آموزش و فراگیری زبان می باشد.

به ویژه این ضرورت برای آدم تبعیدی بیش از اندازه احساس می شود. آدم تبعیدی که از یکسوم مجبور به فراگیری زبان و فرهنگ کشور میزبان می باشد و از سوی دیگر به زبان مادری و بومی اش. چرا که این زبان مادری و بومی است که آدم تبعیدی را به بن مایه ها و ریشه هایش و هویت تاریخی و فرهنگی آشنا می سازد.

خوشبختانه برای فراگیری و آموزش زبان مادری در کشورهای میزبان امکانات مختلف و متعدد در اختیار دارید، به ویژه برای کودکانی که در غربت بزرگ می شوند. ساده ترین آن همانا نام نویسی در

کورس های زبان می باشد و یا آموزش آن در خانه به کمک و یاری بزرگان خانواده، بزرگانی که زبان مادری را درست آموخته اند.

یکی از راههای آموزش زبان همانا استفاده از منابع سالم آموزشی بویژه نشراتی است که در این راستا میکوشند. فصلنامه "نهال" نمونه ای از اینگونه نشریه هاست که خواهان رویکرد بنیادی و علمی بر مسئله آموزش زبان میباشد؛ چنانچه تا به امروز این نامه کوشیده تا

مقدمه یی بر ضرورت فراگیری زبان مادری

سالار عزیزپور

با زبان گفتار است، حد اقل در سطح استفاده روزمره گذشتانده باشند. در این دوره، حساس کردن حواس پنجگانه کودکان و یا نوجوانان نخستین گامی در راستای آموزش زبان می باشد که حساس شدن حس شنیداری، نوآموزان را قادر می سازد تا در گفت و گوی روزانه دقت داشته باشند و به زبان گفتار آشنا شوند.

نگارنده این مقاله به فراگیری زبان از طریق خوانش جمله، واژه، تکواژ و آوا ها بیشتر باور دارد تا فراگیری زبان از طریق نامهای نشانه های نگارشی...

چرا که روشهای سنتی مبنی بر از بر کردن نامهای نشانه هایی نگارشی در بسیاری از کشور ها متروک شده است و کارایی خود را از دست داده است.

پس بهتر است بر مبنای روش جمله آموزش واژه شناسی و آوا شناختی تمرینات آموزشی خود را عیار سازیم و بدون در نظر داشت ترتیب و توالی آن به جنبه های عملی با در نظر داشت نیازمندی های آموزنده توجه نماییم.

به نظر نگارنده نخست توجه به فراگیری صدا ها و آوا ها بیشتر آموزنده است که تا حدی کوشش خواهد شد در نظر گرفته شود. تمرینات این بخش که به همکاری دست اندر کار این نشریه تهیه میشود، از ساده ترین شکل جمله در حالت "حال" آغاز میشود.

بخش نخست، ص. (۱۴)

با استفاده از تجارب دست اندکاران آموزش، راههای علمی و آزمون شده آموزش را در خدمت نوآموزان قرار بدهد.

برای سر و سامان دادن بیشتر این روشها و شگردها، نکاتی را بایستی در نظر داشته باشیم:

- سن و سال

- محیط فرهنگی کشور های میزبان
- روشهای آموزشی که در برگیرنده محیط آموزش کشور های میزبان میباشد
- ناهنجاری های زبان بومی

- توجه به زبان نه بر ذهن نشین کردن شماری از شعار های حزبی، گروهی و تباری...

دوره آماده گی

کودکان و جوانانی که میخواهند زبان مادری خود را در غربت فراگیرند، بایستی دوره آماده گی که همانا آشنایی

گزارش ترینگ مسئولیت والدین در قبال

تربیه اطفال میان دو فرهنگ

ملکه هاشمی

های شان در قبال فرزندان.

در نشست چهارم جون سال جاری، شورای زنان پناهنده (VVR) در امستردام که با تئی چند از متخصصین امور تربیتی اطفال داشتند، روی مشکلات اطفال بین سنین ۴ الی ۱۲ بحث و گفتگو کردند و چنین نتیجه گرفتند:

های پناهنده در هالند به ارتباط مسئولیت والدین در قبال تربیه اطفال میان دو فرهنگ، انجام داده است. پیوسته به این بحث میپردازیم به ترجمه قسمتی از این گزارش در رابطه به وظایف والدین و مسئولیت

طوریکه در شماره گذشته آگاهی یافتید، سازمان شورای زنان پناهنده St Vluchtelingen Vrouwen Raad اخیراً به همکاری GD و GG امستردام یک سلسله ترینگ های را برای خانم

اطفال در طول شبانه روز به روش های مختلف توجه و مراقبت والدین خود را طلب میکنند. توقعات آنها وابستگی به محیط زیست و رشد فکری آنها دارد. بعضی از اطفال مشکل پسند بلند پرواز تر و پر توقع ترند و عده ای هم خواسته های مناسبی دارند. والدین با این هر دو دسته بای خبلی آگاهانه و عاقلانه عمل کنند و برای خواسته ها و امیال شان یک سرحد قایل شوند. هرگاه به یک خواسته طفل خود جواب منفی دارند، باید با دلیل قانع کننده طفل را بفهمانند. همچنان که عمل مثبت طفل را، هرچند کوچک هم باشد، نادیده نگرفته تشویق و قدردانی کنند. تمام خواسته های طفل را بدون چون و چرا انجام دادن باعث میشود که طفل خود نقش رئیس خانواده را بازی کند و هرچه بخواهد، بکند. این روش زنده گی را به کام والدین تلخ می سازد، به خصوص اگر در این میانه پدران و مادران در مقابل هم جبهه بگیرند، مثلاً خواسته طفل از طرف مادرش تائید و از جانب پدرش رد شود و یا برعکس، آنوقت است که

زنگ های خطر به صدا می آید و به اصطلاح طفل از اختلافات نظریه های والدین سو استفاده کرده و به ساده گی به خواسته های خود میرسد.

تفاهم و وحدت خانواده، حلقه مستحکم زنده گی زناشویی، آرامش محیط خانواده گی یکی از موثر ترین راه رسانیدن اطفال به مدارج عالی تربیه سالم است. والدین موظف اند در مورد توان اقتصادی خویش به فرزندان آگاهی های کامل و لازم را بدهند تا اطفال با خریدن اجناس گران قیمت، توازن مالی فامیل را برهم نزنند. والدین موظف اند فرزندان خویش را به خوردن غذا های که در خانه تهیه میشود، تشویق کنند، چرا که اکثر دیده میشود که اطفال غذای سنتی خویش را دوست ندارند. طبق برنامه خاص هفته یک روز میتوان برای اطفال از بیرون غذا تهیه کرد. همینطور در مورد کلتور و عنعنات و فراگیری زبان مادری به اطفال باید توجه خاص مبذول داشت و معلومات موثق و صحیح داد، چه کوچکترین سهل انگاری باعث

گمراهی اطفال میشود. با تأسف از بعضی والدین شنیده میشود که "در کشور بیگانه زبان مادری به چه درد اطفال ما میخورد" و یا اینکه "فرهنگ ما کهنه است" ولی تا اینکه یک طفل زبان مادری را فرا نگیرد، زبان دوم را به مشکل یاد میگیرد، تا کلتور و فرهنگ خود را نفهمد، درک فرهنگ بیگانه و حتی توافق با محیط زیست در کشور دیگر برایش مشکل تمام میشود؛ که در این مشکلات، رشد فکری و جسمی طفل را در همچو یک بستری، آکنده از تشویش و ناراحتی به بُن بست میکشاند و سبب امراض روحی و جسمی اطفال و حتی والدین هم میشود.

بنأ به این نتیجه میرسیم که عمده ترین نقش را در زنده گی اطفال، والدین بازی میکنند. طفل همچون نهالی است در تلاش و والدین او را به ثمر میرسانند.

در شماره آینده در مورد اطفال میان سنین ۱۲ و ۱۶ صحبت خواهیم کرد.

گزارش فرهنگی

سومین سال تعلیمی کورس آموزش زبان مادری افغانهای شهر هارلم به پایان رسید. این کورس که توسط "انجمن افغانهای شهر هارلم و اطراف آن" اساس گذاشته شده است، از سپتمبر ۲۰۰۲ در زمینه آموزش زبان مادری و آگاهی های لازم در خدمت فرزندان هموطنان ما قرار دارد و در آن به تعداد بیشتر از ده کودک و نوجوان آموزش میبینند.

در برنامه ویژه یی که به این مناسبت در سالون این انجمن برگزار شده بود، شاگردان به پرسش های هیئت انجمن پاسخ گفتند و جوایزی نیز برایشان در نظر گرفته شده بود.

برزخ غربت و مشکلات زبانی ما

البته در پهلوی دیگر ویژگی هایی که به انسان میدهند؛ همچون، ابزار ساز، اندیش ورز، پرخاشگر... پیوست به گفته ی بالا که انسان را موجود سخنور گفته اند، بایسته افزود که زبان برای آدم تبعیدی، اعتبار دیگر پیدا میکند. چرا که زبان برای آدم تبعیدی تنها وسیله ی اندیشیدن و پیوند اجتماعی و نگهدارنده ی فرهنگ و تاریخ نیست، بلکه زبان برای آدم تبعیدی که زمین ندارد و سرزمین جغرافیایی اش را از دست داده، حتا زمین و جغرافیای بومی اش نیز می تواند باشد.

”اینکه آدم تبعیدی بایستی زبان کشور های را که در آنجا تبعید شده، بیاموزد“ حرف مخالفی وجود ندارد. چرا که این عمل به جا و منطقی است. اما نکته قابل توجه در این پنهان است که گاه این امر چنان بر فرد غالب می گردد که به تدریج واژه های بیگانه را وارد زبان مادری خود نموده و به گونه ای در آمیخته، مثلاً (فارسی - آلمانی) گفتگو می کند. یا در برخی موارد دیده می شود فرد کشش و علاقه خود را نسبت به زبان مادری از دست میدهد و حتا در محیط های اجتماعی به هیچ عنوان حاضر نیست به زبان مادری خود سخن گوید، گویی که آن زبان را شرم آور و پست تلقی می نماید و از سخن گفتن به آن دچار احساس حقارت می گردد. در حالیکه نه تنها شرم آور نیست، بلکه توانایی در چند زبان افتخار انگیز و ستایش بر انگیز نیز می باشد.

اما مسأله تنها به این جا ختم نمی شود و مشکل بزرگتر و مهم تر در رابطه به نسل دوم تبعیدی بازتاب میابد. اینان که همواره از بدو کودکی با دوگانه گی زبان برخورد کرده اند و فرایند یادگیر زبان برای آنها پیچیده تر است. این کودکان در محیط برون از خانه با هم صنفان و دوستان خود به زبان کشور میزبان سخن می گویند و در خانه با زبان مادری. با اندکی بی توجهی مادر و پدر، کم کم زبان کشور های میزبان

میدانیم که برزخ غربت، نابسامانی ها و ناسازگاری های زیادی دارد که نمیتوان در یک نوشتار بدان پرداخت و از مجموعه ی ابعاد آن پرده برداشت و تنها پرداختن به بحران فرهنگی که بستر اصلی بحران زبانی و مشکلات زبانی ما نیز میباشد، کاری حد اقل یک جزوه ی مستقل است. اما بگونه ی فشرده می توان گفت: هنگامی که فرهنگی از زایش و پویش فرو میماند، زبان که بازتاب فرهنگ و آیینی ی تمام نمای آن است، نیز اندک اندک از رویش و پویش می ماند.

نخستین نشانه ی این بحران، فروریزی بار معنایی واژه گان آن و آشفته گی مفاهیم آن است. یکی دیگر از این موارد، کاهش فعلهای ساده یا گهواژه های ساده و افزایش فعلهای مرکب...

این همه کاستی ها همراه با نابسامانی ساختاری این زبان را آشفته تر از آشفته می نماید؛ چرا که زبان نه تنها ابزار داد و گرفت اندیشه است، بلکه وسیله ی اندیشیدن نیز می باشد. ازینرو بحران فرهنگی و اندیشه یی، بازتاب خود را مستقیماً در زبان می نمایاند.

”یکی از شگفتی های زبان این است که کاربرد درونی و بیرونی همگونی دارد. ما زبان را هم برای اندیشیدن و گفتگو های درونی خود و هم برای گفتگو با دیگران به کار می بریم، از اینرو اندیشیدن با زبان های غیر زبان فارسی و کوشش در گفت و نوشت آن اندیشه به زبان فارسی مفاهیم تازه ای را پدید آورده است که بیشتر با دستور زبان فارسی هم خوانی ندارد و این هم یکی دیگر از موارد آشفته گی در زبان فارسی است.“ (۱)

زبان برای انسان اهمیت آنچنان دارد که فرزانه یی از باختر زمین انسان را موجود سخنور شناسایی کرده است.

جاگزین فارسی می شود... تا اینکه رفته رفته زبان مادری را به کلی فراموش می کنند.

مشکل زبان را باید برای تبعیدیان بسیار با اهمیت پنداشت. زبان هر جامعه، مهم ترین شبکه ی ارتباطی آن جامعه است. در مورد کودکان نیز، با وجود تسلط نسبی و ظاهری آنها به زبان، مشکل به گونه ی دیگر است.

بسیاری از آنان در سنین پایین به جامعه ی خارجی وارد شده اند و بسیار نیز در این جامعه به دنیا آمده اند. کودکان در همان سالهای نخستین زبان را به راحتی فرا می گیرند، تا جایی که حتا بدون مشکل لهجه صحبت میکنند. اما مفهوم این روانی لهجه نداشتن مشکل نیست بلکه برای کودکان مشکل به شکل دیگری پدید می آید. مشکل دیگر کودکان تنها و تنها در بخش زبان خارجی نیست. معمولاً کودک خارجی کودک "دو زبانه" است.

دو زبانه بودن برای کودکان، می تواند مضر باشد و هم مفید. زبان مادری را اگر کودک ناقص یاد گرفته باشد، میتواند مانع یادگیری زبان دوم شود و یا به زودی زبان مادری را فراموش کند. در این صورت کودک را نه تنها دو

زبانه نمی گویند، بلکه بهتر است نیم زبانه بگویند. یک اصطلاح علمی است، یعنی توانایی او در حد نیم یک زبان است. اما کودکی قادر است به خوبی زبان های دیگر را در کنار زبان مادری فراگیرد به شرطی که زبان مادری را اصولی و نسبتاً کامل آموخته باشد... هر چه زبان مادری را بهتر آموخته باشد و فرد تسلط بیشتری بدان داشته باشد، به همان میزان، یادگیری زبان دوم آسان تر می شود.

پایان سخن این که فراگیری و آموزش زبان مادری برای ما حالت تفنن و سرگرمی ندارد بلکه ضرورتی است که بایستی به آن پی بُرد و به آن توجه جدی کرد و راههای درست و اصولی برای فراگیری زبان فارسی، مطابق هنجارهای جهانی دست و پا کرد... تا فراگیرندگان این زبان را نا امید و دلسرد نسازد.

رویکرد ها:

۱- ابراهیم هرمزی، مقاله ای بدار بسته، از مجله ی ادبیات و فرهنگ.

۲- ماهنامه دیدار، شماره ۲۴، سال دوم، کودک دو زبانی است یانیم زبانی، محمود بهرنگ

آریانا افغان

مارکیت

فروشنده هر گونه میوه خشک، برنج و حبوبات، اقسام مصالحه ها و ترشی ها
نشانی:

بازار بیغروایک، 32 Haal / 2278 / 2279 Shop# شماره تلفون: 0617670678

سوک در کودکان و نگرش های رایج پیرامون آن

تهیه شده توسط: " انجمن روانپزشکی کودک و نوجوان ایران "

کودکان درجات مختلف سوگ را در زندگی روزمره خود تجربه می کنند، تنها مرگ یک والد یا اقوام نزدیک نیست که کودک را با پدیده سوگ مواجه می کند بلکه وقایع بیشمار دیگری هست که گرچه از نظر ما کوچک و بی اهمیت اند ولی برای بچه ها مصادف با یک ازدست دادن قابل توجه و مهم است. از آنجا که کودکان در کلامی کردن هیجانات درونی خود ممکن است توانمندی کافی را نداشته باشند، همین امر درک یک کودک سوگوار و کمک به او را از سوی بزرگسالان با مشکل مواجه می کند. بخشی از پدیده هایی که بچه ها را با واکنش سوگ مواجه میکند شامل موارد زیر است:

* مرگ :

مرگ والدین، اقوام، دوستان و آشنایان در نتیجه مرگ طبیعی، تصادف، بیماری، قتل، خودکشی، که می تواند فشارهای روانی حاشیه ای نیز علاوه بر مرگ عزیز از دست رفته همراه آن باشد. لازم است در اهمیت این موضوع بدانیم که ۴٪ کودکان و نوجوانان قبل از ۱۸ سالگی مرگ یکی از والدین را تجربه کرده اند و اگر سایر اعضای خانواده و دوستان رانیز به آن اضافه کنیم، این رقم افزایش خواهد داشت.

* مرگ حیوانات خانگی:

فقط مرگ انسانها نیست که کودک را متأثر می کند، مرگ حیوان مورد علاقه کودک نیز می تواند در او واکنش سوگ ایجاد کند، حتی مرگ یک ماهی قرمز شب عید که کودک فقط دو سه بار در تنگ او، خرده نان ریخته است.

* طلاق :

بسیاری از کودکان قبل از پایان مدرسه تجربه طلاق والدینشان را داشته اند و تقریباً نیمی از بچه های این والدین

ارتباط شان را با پدر و یا مادر از دست میدهند.

* نقل مکان و مهاجرت :

به طور متوسط قبل از پایان دبیرستان ۴ نقل مکان و جابجایی در خانواده صورت می گیرد. جالب است بدانیم که با هر تعویض منزل، جدایی از دوستان، همسایه ها، مدرسه و اتاقی که کودک به آن انس و عادت داشته و ... نیز رخ داده است و همه اینها در شرایطی است که بدانیم کودکان تنها کسانی هستند که در تصمیم گیری های روزمره زندگی نظر و مشارکت آنها خواسته نمی شود و کمترین اطلاعات به آنها داده می شود.

* در معرض تهاجم بودن :

یک کودک تا قبل از ۱۴ سالگی شاهد ۱۸۰۰۰ مرگ در تلویزیون بوده، مرگ هایی که اکثراً به شکل قتل های تهاجمی رخ داده است. ۱/۳ بچه های ۱۷-۱۰ ساله یا قتل کسی را دیده اند، یا کسی را می شناسند که کشته شده است.

* نبود یک یا دو والد :

به دلایلی غیز از طلاق مثلاً به دلیل بیماری، زندانی شدن، اعتیاد و ...

* آزار جنسی :

تا سن ۱۸ سالگی ۱/۳ دختران و ۱/۷ پسران به نحوی آذیت و آزار جنسی را تجربه کرده اند.

* گم کردن و از دست دادن وسایل شخصی و اسباب بازی:

گاه یک اسباب بازی کوچک و بی اهمیت از دید بزرگسالان، شی محبوبی است که کودک شبها آن را در آغوش می گرفته و بدون آن نمی تواند بخوابد.

* حوادث و وقایع محیطی و روزانه :

مثل تعویض منزل و مدرسه، جدا شدن اعضای خانواده از یکدیگر به دلیل

ازدواج، قبول شدن در دانشگاه و یا هر علت دیگر آتش سوزی، سیل، زلزله، جنگ که این وقایع برای کودک با از دست دادن های مکرر و مهمی همراه است.

* نقص قسمتی از بدن یا از دست دادن قسمتی از خود:

مثل؛ کنده شدن دندان، نقص عضوی مثل چشم، دست، پا و یا هر عضوی از اعضای بدن حتی یک زخم کوچک خونریزی دهنده نیاز به اطمینان بخشی و آرام سازی کودک دارد.

* ازدست دادن اعتماد بنفس، متعاقب انواع آزارهای جسمی، جنسی، هیجانی و محرومیت ها

* از دست دادن یا نداشتن توانایی و مهارت خاص :

مثل اختلال یادگیری، کم توجهی، بیماری و ناتوانی فیزیکی، چاقی، پذیرفته نشدن در یک تیم ورزشی، تجدید یا مردود شدن در مدرسه.

سوک چیست و علائم آن کدام است؟

سوک حالت اندوه و ناراحتی شدید درونی در واکنش به از دست دادن شخص، یا عقیده و فکر خاصی است.

سوک پاسخ هیجانی ما نسبت به ازدست دادن چیزی است.

هر کودکی به روش خاص خود و به شیوه ای واحد با پدیده سوگ روبرو می شود. ما نباید از کودکان انتظار داشته باشیم به یک گونه و یا مثل ما سوگواری کنند. باید بپذیریم که آنها خاص و منفرد هستند و هر کدام نیز به روشی ویژه به سوگ می نشینند. در سوگ حوزه های مختلف جسمی، رفتاری، فکری، احساسی و ... ممکن است درگیر شود، مانند کم خوابی، کابوس شبانه، کم اشتها، شب ادراری، بی قراری، چسبندگی به افراد

آنها با فشارهای روزمره زندگی ارائه دهیم.

۴- بچه های خردسال آنقدر کوچک هستند که سوگ را نمی فهمند:

اگر بچه ها آنقدر بزرگ هستند که عشق و محبت را می فهمند، پس آنقدر هم بزرگ هستند که سوگ و از دست دادن را بفهمند. به علت توانایی محدود کودکان در کلامی کردن احساسات و افکارشان ممکن است اینگونه بیندیشیم که آنها دچار سوگ نمی شوند ولی کودکان علایم سوگ را در رفتارشان نشان می دهند. مانند: گوشه گیری، گریه کردن، نق زدن، عصبانیت و خشم، به آغوش کسی زدن، بهانه جویی کردن، مشکل خواب و بد غذا شدن و کم شیر خوردن. هر کودکی به طریق خاص و واحدی سوگواری می کند و ما نباید انتظار داشته باشیم که کودکان مانند ما سوگواری کنند.

۵- اگر خدا می خواست، او را از ما نمی گرفت:

ممکن این فکر برای کودک پیش بیاید، "من که بیشتر از خدا به مادرم نیاز داشتم، این خودخواهی است چرا خدا مادرم را از من گرفت" و این موضوع منجر به احساس خشم کودک نسبت به خدا می شود، احساس خشمی که چون با مسائل دینی و اعتقادی او آمیخته شده است با ترس همراه می شود و جرات بروز نمی یابد و کودک باید به تنهایی بار آن را به دوش بکشد. باید در زمان سوگ روی عشق، محبت و حمایت خدا برای کودک تاکید کنیم: که خدا در این درد و اندوه با توست، خدا کمکت می کند که بتوانی این اندوه را تحمل کنی، خدا در این زمان دشوار

عزیز از دست رفتنشان خداحافظی می کنند و به آن احترام میگذارند. ما این طور فکر می کنیم که شرکت در مراسم سوگواری برای بچه ها سخت است و واقعاً هم سخت است، اما اگر اجازه دهیم که قدرت این انتخاب را داشته باشند تا در مراسمی که از نظر هیجانی بار کمتری را به آنها وارد می کند شرکت کنند، آنها آمادگی پیدا خواهند کرد تا در آینده مرگ اشخاص عزیز و نزدیک را راحت تر تحمل کنند و مرگ را به عنوان بخشی جدا نشدنی و اجتناب ناپذیر از زندگی بپذیرند. بهتر است بچه ها را در انتخاب خویش آزاد بگذاریم، اجبار برای شرکت یا عدم شرکت در مراسم، بار هیجانی بالاتر را برای کودک به همراه می آورد. بچه ها در پدیده سوگ، راه خاص خودشان را برای حل مسئله پیدا خواهند کرد. حضور در مراسم خاکسپاری، نگه داشتن یادگاری های مشخصی از شخص مرده، مشارکت در قسمتی از مراسم، ... راه های بسیار عینی و مشخصی هستند که بچه ها می توانند از طریق آنها در فرآیند خداحافظی شرکت کنند.

۲- بهتر است جلوی کودک داغیده راجع به مرگ صحبت نکنیم:

واقعیت این است که کودک داغیده نیاز دارد و می خواهد که راجع به چیز یا کسی که از دست رفته است صحبت کند، هر زمان که کودک راجع به عزیز از دست رفته اش صحبت می کند یک لایه از درد وی برداشته می شود. بهتر است به کودک اجازه دهیم هر زمان که می خواهد راجع به احساس و افکارش صحبت کند، اطرافیان به وی نشان دهند که تمایل به شنیدن صحبت های وی دارند، احساس او را درک می کنند و سعی نمی کنند او را از بحث مورد نظر منحرف کنند یا به موضوع دیگری بپردازند.

۳- باید از صحبت هایی که در بچه ها ایجاد گریه می کند اجتناب کنیم:

سوگ، از دست دادن، پیر شدن، بیمار شدن، همه اینها جزئی از زندگی هستند، بهتر است اجازه دهیم بچه ها با این مقوله ها نیز آشنا شوند، حرف بزنند، احساساتشان را بگویند و افکارشان را بیرون بریزند تا بتوانیم بهترین کمک را در تطابق و سازگاری

بازمانده، بغل کردن، نوازش کردن آنها، تنها خوابیدن، گوشه گیری، گریه کردن، پرخاشگری، سکوت ممتد و طولانی، افت تحصیلی، کاهش توجه و تمرکز، فراموشکاری، اشکال در تصمیم گیری، افکار خودتخریبی، احساس خشم، اندوه، گناه، درماندگی، ناتوانی، نومیدی، تنهایی، ترس و اضطراب، سرگیجه، احساس خستگی و کسالت، تنگی نفس، آه کشیدن زیاد، خشکی دهان، طپش قلب، احساس کرختی و سنگینی در بدن، ضعف عضلانی، احساس گرفتگی و خفگی در گلو، درد معده.

احساسات، افکار و رفتارهای شایع در کودکان در حال سوگ:

روایات شخص مرده، تقلید رفتارهای او، الگو قرار دادن و ایده آل کردن رفتار و شخصیت وی، بازگو کردن وقایع مرگ و مراسم و خاطرات او، احساس اینکه شخص مرده به طریقی با اوست، طرد کردن دوستان قدیمی و جستجوی دوستان جدیدی که شرایط مشابهی را تجربه کرده اند، تلفن زدن مکرر در ساعات مدرسه به منزل برای چک کردن سلامتی سایر افراد خانواده، مشکل توجه و تمرکز روی تکالیف درسی و امور منزل، گریه کردن ناگهانی وسط کلاس درس، جستجوی اطلاعات پزشکی در مورد شخص مرده، احساس نگرانی راجع به وضعیت سلامتی خویش و گاهی بی تفاوتی نسبت به آن و نیز نیاز به مراقبت و توجه از روی اطرافیان در کودک سوگوار دیده می شود.

* بعضی نگرشهای و انتظارات غلط در مورد پدیده سوگ در کودکان:

۱- بهتر است بچه ها در مراسم سوگواری شرکت نکنند.

نظر عده ای از والدین و بزرگترها این است که بچه ها در مراسم تشییع جنازه، خاکسپاری و یا سوگواری شرکت نکنند. درحالی که مراسم و آداب و رسوم سوگواری شرایطی را برای کودک فراهم می کند تا ببیند که افراد چگونه یکدیگر را آرام می کنند و دلداری می دهند، چگونه برای عزیز از دست رفته داغداری می کنند، چگونه خاطرات او را حفظ می کنند و او را در یاد خویش نگه می دارند و به زندگی او افتخار می کنند، چگونه با جنازه

ترا راهنمایی و کمک خواهد کرد تا اینکه بگوییم خدا عزیز تو را از تو گرفته است.

۶- تو هنوز بچه ای، بزرگ که بشوی همه چیز فراموش میشود:

شاید فکر کنیم که چنین توصیه ها و پیش بینی هایی کودک را آرامتر می کند ولی واقعیت این است که در آن لحظه برای کودک هیچ چیز دردناک تر از آن نیست که فکر کند یک روز تصویر عزیز از دست رفته از خاطر او محو خواهد شد و همه چیز را فراموش خواهد کرد. تمام تلاش کودک آن است که خاطره، یاد و تصویر عزیز از دست رفته را حفظ کند و هیچگاه او را فراموش نکند، فکر فراموشی در او احساس گناه و بی وفایی به وجود می آورد.

۷- او به یک مسافرت طولانی رفت:

وقتی در مقابل پرسش کودک چنین پاسخی را می دهیم، امکان شکل گیری این سوالات در ذهن کودک هست:

"چرا خداحافظی نکرد؟ کجا رفته است؟ کی بر می گردد؟ چرا مرا با خود نبرد؟ آیا ممکن است مادرم هم به مسافرت برود؟" بنابراین ممکن است مسافرت رفتن هر کس دیگر در کودک ایجاد اضطراب کند.

۸- خدا او را از ما گرفت چون او خیلی خوب بود:

و این تفکرات در ذهن کودک شکل می گیرد: "آیا ممکن است برای همه آدم های خوب چنین پیش آمدی رخ دهد؟ چرا خدا مرا با خودش نبرد؟ من که خوب هستم و یا اگر بد شوم ممکن است خدا مرا با خودش نبرد؟"

۹- او تو را از آسمان ها نگاه میکند (بنابراین بهتر است که بچه خوبی باشی):

در این صورت گاهی که تلاش کودک برای خوب بودن با ناموفقیت روبرو میشود، دچار اضطراب و آشفتگی می شود. کودک می ترسد از اینکه مبادا مرتکب اشتباهی شود و راجع به هر رفتار بدش احساس گناه دارد. همچنین ممکن است کودک احساس بدبینی پیدا کند از اینکه فکر کند همیشه یک نفر شاهد و ناظر اوست.

۱۰- او به خواب رفت و دیگر بیدار نمی شود:

این طرز توضیح مرگ ممکن است دو حالت را در کودک ایجاد کند، یک ترس از خواب و خوابیدن چه در مورد خودش و چه در مورد اطرافیان و دیگر اینکه فکر کند مرگ نیز مثل خواب یک پدیده قابل برگشت است.

۱۱- تقصیر من است که مادرم را از دست دادم:

ممکن است این تفکر در ذهن کودک شکل بگیرد که "من مادرم را از دست دادم، کجا؟ چگونه این کار را کردم؟ آیا باید بیشتر مراقب مادرم می بودم؟" حتی ممکن است کودک از عدم حضور موقتی والدینش بترسد و تلاش کند تا آنها را از دست ندهد.

۱۲- بزرگان می توانند توضیحات کافی راجع به روح و مرگ به بچه ها بدهند:

باید ببینیم که پاسخ همه سوالات را نمی دانیم، بهتر است در مقابل سوالات کودک اطلاعات صحیحی را که می دانیم به وی بگوییم و اگر نمی دانیم و سعی نکنیم با مفاهیم انتزاعی کودک را گیج و پریشان کنیم. مفهوم مرگ به شکل فرآیندی که حتی ممکن است تا بلوغ و بزرگسالی طول بکشد، در کودک شکل می گیرد و ما نمی توانیم با یک جمله مرگ را به تمامی برای وی تعریف کنیم.

۱۳- سوگ بزرگ ترها روی کودک سوگوار تاثیر نمی گذارد:

والدین، معلمان و دوستان بزرگتر مدل مهمی جهت الگوبرداری کودک هستند. اینکه بزرگسالان چگونه سوگواری می کنند، چگونه این واقعیت را می پذیرند چگونه برای شخص مرده احترام قایلند، مدلی برای کودک است. اگر ما مرگ را انکار نمی کنیم و اجازه سوگواری به خود می دهیم به کودک نیز کمک می کنیم تا چگونه سوگواری کند.

۱۴- یک کودک فعال، یک کودک در حال سوگ نیست:

متأسفانه چیزی که باعث می شود افسردگی و اندوه کودکان کمتر تشخیص داده می شود آن است که ما

انتظار داریم رفتار آنها در افسردگی و سوگ شبیه باشد. کودک ممکن است افسرده باشد ولی گاهی فعال به نظر برسد، با بچه های دیگر بازی کند، خواسته هایی داشته باشد و زمان هایی نیز در خود فرو رفته، حساس و زود رنج باشد، نباید انتظار داشته باشیم کودکان مانند ما سوگواری کنند، بعضی از آنان گریه می کنند و می گویند که غمگین هستند، بعضی دیگر ممکن است طوری به نظر برسند که گویی هیچ چیز را احساس نمی کنند و بعضی ها حالاتی از خشم و نفرت را نشان می دهند. همه این واکنش ها لازم است پذیرفته شوند.

۱۵- او چون خیلی گریه می کند دچار حمله عصبی و مشکل عصبی می شود:

گاه در مقابل کسانی که در فرآیند سوگ گریه و زاری می کنند، این هشدار داده می شود که دچار مشکل خواهی شد، اگر با این وضع پیش بروی دیوانه خواهی شد و ... انتقال این پیام علاوه بر آنکه به کودک اجازه بروز احساسات و هیجاناتش را نمی دهد این اضطراب را نیز می افزاید که ممکن است در اثر گریه دچار عواقب وخیمی شود. در حالی که اشک های ما سرچشمه های طبیعی هیجانات درونی ما هستند که فوران می یابند. اکثر افراد پس از یک گریه احساس بهتری دارند و آرام تر به نظر می رسند.

۱۶- لازم است فعال تر باشی:

گرچه تشویق کودک برای حفظ رابطه اجتماعی و عملکرد تحصیلی و ... خوب و مفید است و کودک سوگوار نباید کاملاً منزوی و گوشه گیر شود ولی با وجود این مناسب نیست که کودک را برای فعالیت زیاد و برگشت به حالت قبل از سوگواری تحت فشار قرار دهیم و او را مجبور به فعالیت زیاد، مسافرت و ارتباطات گروهی کنیم. این حالت ممکن است این تفکر را در کودک ایجاد کند که تنهاتم و هیچ کس شرایط او را درک نمی کند. درحالی که مهمترین چیزی که کودک در شرایط فوق نیاز دارد این است که اطرافیان او شدت درد و اندوه وی را بفهمند.

ادامه دارد

پيامها

د الحاج سيد رحمن صافي له خوا

گرانو خويند او وروڼو، هيله ده زما د مينی ډک سلامونه ومني.

دا چي تاسو د بي وطني او د هجرت په شپو او ورځو كي خپل هيوادوالو ته په تيره بيا راتلونكي نسل د روزني لپاره د "نهال" نيالگي مجلي د خپرولو لپاره چوپړته ملا ترلي ده، د قدر وړ خبره او زيري دي.

كشكي ستاسو غوندي نور هيوادوال په همدغه لاره كي ستر قدمونه كښيږدي. بايد ووايم چي ما تر ننه پوري ستاسو مجله نه ده ليدلي ولي يواځي اعلان مي ليدلي دي نو مخكي دليدو څخه قضاوت درست نه دي خو بيا هم د مجلي د نوم څخه معلوميري چي دا په خپل ذات كي يو لوي قدم دي او دي مقدس چوپړ ته لاس اچول ستر كار دي.

د هغي لستونې لاس د ښكلول دي

چي پري وچي كاندي اوښكي د يتيم

ماشومان ځلانده ستوري دي

دا يوه ښكاره خبر ده چي نني ماشومان د راتلونكي ټولني ښكلي نيالگي او د سبا ورځي ځلانده ستوري دي. ځكه راتلونكي ژوند ددوي د كار او زيار ارادي، قصد، پوهي، فضيلت او زيارگالو سره نژدي او نشليدونكي اړيكي لري.

دوي د خپلو متو او پوهي په زور سختي او پيچلي لاري لنډولي شي او په رښتني توگه د راتلونكي ټولني اصلي وارثان او جوړونكي دي. نو لازمه ده چي ددوي روزني او مقام ته پوره پاملرنه او درانوي وشي.

ماشومان د نوي نسلونو د وړوكو نيالگيو په څير د اهميت او قدر وړ دي. بايد ودي ته يي پوره پاملرنه وشي، مشكلات او رېږونه په ځان ومنو، تر څو دا نيالگي په ميوه لرونكو ونو بدلي شي، او ددوي د كار او زيار څخه د ټولني ټول وگړي گټه واخلي. دا ځكه چي د مور لمن لومړي ښونځي دي. مور او پلار لومړني كسان دي چي د ټولني او ماشومانو په وړاندي دروند مسووليت لري. په راتلونكي كي كورني د نيكمرغي لوري ته بياوئي، لذا د مور او پلار غيږه د اولادونو د روزني لومړني مركز او پناه گاه ده.

هوكي! وياړ په دهغه چا په برخه شي چي د اجتماعي ادبو په سيوري كي خپل ماشومان وروزي او تكړه او غښتلي ځلميان ټولني ته وړاندي كړي.

"كورني هغه سپيڅلي غيږه او اساسي غيږه ده چي ماشومان پكښي د لومړي ځل لپاره د هستي جهان ته سترگي پرانيزي."

په يوه كورني كي كه هغه اخلاقي سمون او ټولنيز آداب منځ ته راځي چي د هغي كورني د شخصيت معيار او مقياس په علمي اړخونو سمبال وي. دا ځكه چي نني ماشومان د سبا ورځي ستر مسووليت په غاړه لري. دوي بايد خپل عقل او پوهه په كار واچوي.

وياړ دي وي په هغه چا چي خپل راتلونكي نسل د يوه مسوول په توگه تر جدي روزني لاندې ونيسي.

منيزه نادري، سلام هاي گرم تقديم شما

از خواندن نشریه "نهال" شما به باور باغ رسیدم. زیاد ذوق زده شدم و از ته دل برایتان تبریک میگویم. همه چیزش عالی است و پسر من که هشت سال دارد و فارسی خواندن و نوشتن را تازه شروع کرده است، سخت علاقمند "نهال" شده است و میخواهد مشترک مجله تان شود. این راز موفقیت شماست در انتخاب، مطلب و صفحه آرایی مجله. من به حرف فیلسوفی که میگوید:

"بی کودک، فردا معنی ندارد"

باور دارم. و خوشحالم که بالاخره کسی موفقانه برای این زیبا آفرینان و پیام آوران تازه گی و فردا، مجله یی را در نظر گرفته است.

امیدوارم خط فکری نشریه شما، طوریکه از اولش پیداست، در جهت آموختن زندگی و در جهت ارزش دادن و دوست داشتن انسان، عاشقانه سیر کند.

پیشنهاد کوچکی داشتم و آن اینکه:

بعضی از مطالب طولانی و از حوصله خواننده خورد سال بالاتر است، هرچه مصور و کم متن باشد دلگرم کننده تر است. چنانچه پسر من از آن قسمت که متن طولانی داشت طرفه میرفت. تجربه های کودکی من نیز این مسأله را برای من روشن ساخت، من حوصله زیاد خواندن را در سن و سال پسر من نداشتم. از نظر ساختمان هنوز انکشاف نیافته ی دماغ، درین سن وسال، کودک تمرکز فکری اش را زود از دست میدهد و دنبال چیزهای ساده تری میروند. کودک آسان بین است، برای اینکه تجربه های نخستین مطالعه را آغاز میکند، هر قدر کم متن تر و مصور تر باشد، به آن عادت میکند و بالاخره کتابخوان های بزرگی میشوند. که هدف نشریه شما هم همین است و برای تان تبریک میگویم. من از دل و جان به آدمهای که در ذهن خسته کودکان، کلمه عشق را، جانشین کلمه باروت و تفنگ میسازد، عاشقانه سلام میگویم و آینده نگری شانرا به دیده قدر میبینم. موفق باشید.

با عشق و باور به انسان،

اسد بدیع از سویس

August - September سنبله / شهریور							July - August اسد - مرداد							June - July سرطان / تیسر						
شنبه	۱ شنبه	۲ شنبه	۳ شنبه	۴ شنبه	۵ شنبه	جمعه	شنبه	۱ شنبه	۲ شنبه	۳ شنبه	۴ شنبه	۵ شنبه	جمعه	شنبه	۱ شنبه	۲ شنبه	۳ شنبه	۴ شنبه	۵ شنبه	جمعه
Sat.	Son.	Mon.	Tue.	Wed.	Thu.	Fri.	Sat.	Son.	Mon.	Tue.	Wed.	Thu.	Fri.	Sat.	Son.	Mon.	Tue.	Wed.	Thu.	Fri.
			۱	۲	۳	۴	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷					۱	۲	۳
			23	24	25	26	23	24	25	26	27	28	29					22	23	24
۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
27	28	29	30	31	Sept.	2	30	31	August	2	3	4	5	25	26	27	28	29	30	July
۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	81۷
3	4	5	6	7	8	9	6	7	8	9	10	11	12	2	3	4	5	6	7	
۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴
10	11	12	13	14	15	16	13	14	15	16	17	18	19	9	10	11	12	13	14	15
۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱		۲۹	۳۰	۳۱					۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱
17	18	19	20	21	22		20	21	22					16	17	18	19	20	21	22

معنی و یا مترادف شماری از واژه های مطالب این شماره:

- حَمَل: با خود بردن - تَقْدُم: پیش رفتن، جلو رفتن - باستانشناسی: علمی که در باره اشیای کهن و بنا های قدیمی بحث کند. - زرع: کشت کردن - ساکن: بی حرکت، بی صدا - طائفه: گروه مردم، جماعت - امور: کار ها - اساطیری: افسانوی، قصه ای دیموکریٹ - باستان: کهنه و گذشته - خرد: عقل - علوم: جمع علم، دانش، دانستن - ارائه: نشان دادن، نمایان کردن - سدد: راست و درست بودن - فراهم: آماده و مهیا کردن - محصول: خالص هر چیز که بدست آید، حاصل زراعت - چاکر: نوکر و فرمانبردار - منش: خوی، سرشت - دهری: کسی که منکر وجود خدا باشد - ماتریالیست: دهری و ماده پرست - کافر: ناسپاس - رفاه: آسوده گی، آسان شدن زنده گی	- نذرانه: آنچه را که به یک شرط به راه خدا بدهند. - لقا: چهره - الفت: همدمی، دوستی - اندوه: غم - آلم: درد - فیض: بسیار شدن - تدریس: درس دادن دانستنیها - سعی: کوشش - عمل: کار کردن - سعادت: خوشبختی - پندار: اندیشه، گمان، خیال - وحشت: ترس - روابط: رابطه ها - سکوت: خاموشی - خفاش: شیپره چرمی (به زبان عوام) افغانستان از گذشته دور - برهنه: عریان، بدون لباس - مرحله: منزل - شریعت: طریقه و راه، مذهب - پیروی: دنبال کردن - مدنیت: پیشرفت و ترقی - ضبط: نگهداری کردن، تصرف کردن - آلات: ابزار ها، این کلمه در فارسی در آخر بعض اشیای می آید و آن را به شکل جمع نشان میدهد.	ماهی گک سیاه - سریع: تیز - سرعت: تیزی - امواج: موجها - بلعیدن: فرو بردن غذا به حلق یا بلع کردن - عمق: ژرفا - مرطوب: نمناک، نمدار - هراسان: ترسنده، ترسیده، ترسانیده شده - اقیانوس: آب بزرگ روی زمین، بحر - شگفت: عجیب و حیرت انگیز - نامریی: غیر قابل دید - قرمز: سرخ - گول پیکر: دارای پیکر یا جثه بزرگ - هرزه: بیهوده - شنا: آبیازی شگفتن در بهار - ساحل: کنار یا لب بحر - ماسه: ریگ یا شن نرم - همراه: همراه - ستادست: ایستاده ست - ره: راه - منه: مگذار - ها و هو: در اینجا کنایه از شور و هیجان - مهر: دوستی، محبت - مقدم: قدم نهادن - بنفشه: نام گل - صدقه: آنچه را که در راه خدا میدهند.	مردی سوار بر شیر - حَمالی: باربری - بقال: کسی که سیزی و دانه و میوه میفروشد. - ضعیف: ناتوان - طاقت: توانایی، بردباری، تاب، توان - مُغیلاَن: درخت خاردار - بُرج: بنای بلند - طویله: جای بستن چهارپایان - إحاطه: گرداگرد چیزی، دور چیزی - چکک: به اصطلاح عوام آبی که از سقف میریزد. - حواس: جمع حس - پالان: پوشاکی که بر پشت حیوانات باربر می اندازند. - اطاعت: فرمانبرداری - فرمان: امر - استقبال: پیشواز رفتن، پذیره شدن - هیولا: هیکل و صورت - انعام: بخش - تعظیم: بزرگداشتن، احترام کردن - بها: ارزش و قیمت - حضور: نزد کسی بودن - مُشرفت: بلند پایه و بزرگ شده - مرصع: دانه نشان - مرخص: اجازه داده شده - عالی: بلند و بزرگ، ارجمند - عزت: گرامی و ارجمند شدن - مجهز: آماده و مهیا

یادداشت: اگر لغتنامه ندارید، در صورت دسترسی به اینترنت، شما میتوانید با استفاده از سایتهای www.farsidic.com و www.iranonline.com برای بدست آوردن معنی و برگردانی واژه های فارسی به زبان انگلیسی استفاده کنید.

محل عبور
از سړک

پارک موټر

محل مسکونی
یا بود و باش

ختم محل
مسکونی

جاده یکطرفه

گرفتن حق اولیت
از جانب مقابل

توجه به جای
گذر پیاده رو

منع توقف

منع بایسکل

منع پیاده رو

منع جابجا کردن یا پارک
بایسکل و موټرسایکل

حق اولیت
به طرف مقابل

راه پیاده رو

راه بایسکل
و موټرسایکل

توقف حتمی

ختم سړک
بایسکل

راه بایسکل

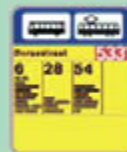
راه اسب سوار

حق اولیت راننده
بر راست

حق اولیت راننده
بر هردو طرف

یستگاه بس
یا ترم

چند راهی
دایروی

راه یکطرفه، منع
ورود برای هرگونه
وسیله نقلیه

علامه هشدار
و احتیاط

چهار راهی
خطرناک

حق اولیت
به دیگران

پل متحرک

حق اولیت
راننده بر چپ

هشدار برای
راننده بخاطر گشت
و گذر اطفال